

1/2017

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

Göran Schildt 100 år ~ SFV:s biografiserie ~ Daghemmet Marias Asyl

Nr 1
Februari 2017
Volym 9, 3. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2017

Nr	1	2	3	4
Materialdag	20.1	7.4	8.9	10.11
Utdelas	2.3	15.5	16.10	15.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi
Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMFOTO
Magnus Lindberg

OY FRAM AB, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

”

Det räcker inte med argumentet att vi är ett tvåspråkigt land och det ena nationalspråket är svenska. Man skall ha kalla fakta, berätta att Sverige är vårt näst viktigaste exportland, att vi har pengar att hämta om vi kan svenska.

Esko Kukkasniemi, s.26.

FOTO: MATHIAS LUTHER

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Glöm inte att rösta
- 6 Kort
- 8 Kalendern
- 10 Topeliuspriset till Jeanette Björkqvist
- 12 En dröm om frihet och bildning
- 18 Öka din arbetsglädje genom att bli en framgångsletare!
- 20 Kolumnen: Vi skriver, alltså finns vi till
- 22 SFV:s biografiserie har hittat sin publik
- 26 Svenskarna smakar bäst då den är rolig och nyttig
- 28 Maria Catani är ny direktör för Borgå museum
- 31 Bengelsdorff: ”Halvvägs över långa bron och vid behov längre”
- 32 Hur ska vi nå målet när vi inte vet vart vi är på väg?
- 35 Kulturkolumnen: Den granen växte fel
- 36 Ny handledarutbildning om storytellingmetoder
- 38 Dagiset Marias Asyl satsar på kultur
- 42 Frågan
- 43 SFV fakta
- 44 Författare på djupet
- 50 Boklådan
- 54 Läsbiten
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

16

En hundraåring vid god vigör. Så kunde man kalla författaren Göran Schildt. Det ruggiga och förändrade samhällsklimatet gör honom mer aktuell än på länge.

► Sidan 16

22

Förra hösten firade SFV:s biografiserie ett småskaligt jubileum, då bok nummer tio och bok nummer elva kom ut. Biografikommitténs ordförande Gustaf Widén är mycket nöjd med hur serien utvecklats. SFV:s biografiserie har blivit ett begrepp på den finlandssvenska bokmarknaden.

► Sidan 22

34

Det är en krispig vinterdag i mitten av februari då SFV-magasinet besöker daghemmet Marias Asyl i centrum av Helsingfors. Daghemmet satsar mycket på kulturliv och det har blivit dags för teaterföreställningen Den förträfflige herr Glad av Teater Taimine. Dagiset är ett av tre som drivs av Stiftelsen Sedmig-radsky, och ett av de äldsta i Helsingfors, grundat 1847.

► Sidan 34

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
joahn.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemsskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.aberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRÄTOR
(ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR
SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om lokal utveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSÄKKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD
NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Glöm inte att rösta

Under ekonomiskt svåra tider hamnar ofta en minoritets angelägenheter på undantag. Det räcker egentligen med att de politiskt valda ledarna upplever att en krissituation råder, för att det skall bli knappt med generositeten och välvilligheten. Då finns det så att säga alltid ”viktigare” saker att tänka på.

Alla har förståelse för att ekonomiska kriser kan kräva uppoffringar, men då krismentaliteten kombineras med att landets regering domineras av partier och partiledare som även i övrigt har särdeles lågt intresse för minoriteter, får vi även vänja oss vid åtgärder som går över gränsen från oginhet till närapå direkt illvilja.

SFV är en opolitisk bildnings- och kulturorganisation. Men som alla andra organisationer berörs vi av den politik som härskar i landet. Vi märker det på två sätt: I vår verksamhet, där vi stöder och entusiasmerar det finlandssvenska bildnings- och kulturfältet, känner vi av det politiska läget i landet genom våra mänskliga kontakter. Det är tydligt att då den egna gruppen känner sig utsatt eller utlämnad i kylan, börjar bildning och kultur spela en ännu viktigare roll än vanligtvis. Det är egentligen alldeles naturligt; bildnings- och kultursträvanden är ju även de saker som förenar finlandssvenskarna över partipolitiska, regionala eller generationella gränser även då de politiska konjunkturen är gynnsammare.

Och liksom SFV påverkas direkt av till exempel politiskt styrd lagstiftning gällande allmännyttig verksamhet, är många av de bildnings- och kulturaktörer som SFV kommer i kontakt med förstås även beroende av politiska beslut på lokalnivå. Det gäller allt från dagis till biblioteksväsendet. Vi ser nu ett ökat behov av bidrag för svenskspråkig verksamhet, speciellt i områden där majoritetsspråket dominerar, och svenskan trängs ut i marginalerna.

SFV är enligt sina föreningsstadgar en opolitisk organisation; vår verksamhet kan alltså aldrig handla om att försöka påverka människors politiska preferenser. Men det betyder alltså inte, att vi inte är intresserade av till exempel hur det går i det kommande kommunalvalet. Förvånande nog visar kommunalvalen kontinuerligt upp de allra lägsta valdeltagandesiffrorna (bortsett från europaparlamentsvalen). Men när det gäller frågor om bildning och kultur – och speciellt bildning och kultur för landets svenskspråkiga minoritet – är ju kommunalvalet de viktigaste valet. Det påminner vi gärna om.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

#G18prat

#G18prat: Har hela världen blivit galen?

■ Vad är det som händer, ute i världen och i Finland? Reportage om ISIS, **Trump** och Brexit varvas med inrikes rapporter om hetsretorik och pakoruotsi. MEP **Nils Torvalds** och dr **Karina Jutila**, verksamhetsledare för tankesmedjan e2 diskuterar skeenden i världen och i Finland som väcker både oro och förvåning.

#G18prat-seminariet arrangeras 20.4 kl. 13:30-16 i festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, tillsammans med tankesmedjan e2. Anmäl dig via SFV:s webbplats www.sfv.fi/evenemang.

SFV:s biografiförfattare fick pris

■ **Arne Toftegaard Pedersen** och **Sofia Häggman** fick i februari Svenska litteratursällskapets pris på 10000 respektive 5000 euro. Prisen utdelades på SLS årshögtid den 5 februari i Helsingfors. Arne Toftegaard Pedersen skrev SFV-biografin om bildkonstnären **Helena Westermarck** och Sofia Häggman om antropologen **Hilma Granqvist**. Biografierna finns att få från SFV, redaktion@sfv.fi eller tfn 0400 453 953.

SFV-montern gästas av Henrik Huldén, Katarina von Numers-Ekman (skymd) och Barbara Huldén. Henrik Husberg presenterar ILS-projektet med sin kollega Laura Tepponen. T.h. Viveka Åberg från SFV.

SFV på Educa

■ SFV deltog åter på utbildningsbranschens stormässa Educa i Helsingfors i slutet av januari. Som gäst i montern hade SFV representanter för projektet ILS (InLärning och Stöd i finlandssvenska skolor), där SFV är en av bidragsgivarna. Trafiken i det finlandssvenska kvarteret – koordinerat av Finlands Svenska Lärarförbund – var god, liksom responsen på det digra programmet i Svenska hörnan. Vi ses igen år 2018!

Nya fonder inom SFV

■ På sitt möte den 13 december 2016 beslöt SFV:s styrelse grunda **Kosti-Ohto Lönnqvists** fond och **Pirkko** och **Hans Carlanders** fond. Styrelsen fick under mötet ta del av Kosti-Ohto Lönnqvists och Hans Carlanders testamenten där det framgick att SFV är legatarie i båda testamentena. Avkastningen från fonderna ska i första hand användas till förmån för finlandssvenskt bildningsarbete i enlighet med SFV:s allmänna ändamål.

Styrelsen för Svenska folkskolans vänner tog med största tacksamhet emot testamentena och grundade fonderna enligt förordningarna.

Föreningsresursen – SFV:s webbplats för föreningskunskap

■ När skall bokslutet vara färdigt? Vad skall det stå i möteskallelsen? Måste vår förening lämna in en skattedeklaration?

På Föreningsresursen.fi hittar du fakta, tips, råd och får svar på frågor gällande föreningsliv i Svenskfinland. Om du inte hittar svar på dina frågor, ta kontakt. SFV:s föreningsexperten **Sebastian Gripenberg** och **Stefan Anderson** svarar gärna på dina frågor. www.foreningsresursen.fi

S&S VIP-kundkväll för SFV-medlemmar

■ Författarkväll: Om livets mening och meningslöshet

Som SFV-medlem är du hjärtligt välkommen på Schildts & Söderströms VIP-kväll, onsdagen den 3 maj klockan 17-18.30 i Festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors. **Merete Mazzarella** och **Philip Teir** reflekterar i sina färskaste böcker över de stora frågorna och valen i livet. Författarna ger också sin bild av samhälle och frågar sig hur vi kunde leva ett bättre och mer etiskt liv i dagens värld. Kom med, bli inspirerad och delta i diskussionen. Ett glas bubbel, boksignering och popupbokhandel. Anmäl dig till info@sets.fi senast 24.4. Inbjudan är avec.

FOTO: ELIAS KORPAK

FOTO: MARICA ROSENGÅRD

Mörne-prisutdelning

■ Till SFV:s skönlitterära skrivartävling för personer under 30 år, **Arvid Mörne**-tävlingen, inkom totalt 81 bidrag. Prisutdelningen är den 8 maj i festsalen i SFV-huset G18 i Helsingfors. SFV-medlemmar får gärna delta i prisutdelningen. Meddela senast fredag 28.4 ifall du vill delta. **Camilla Nordblad**, tfn 045-121 0864, camilla.nordblad@sfv.fi, tar emot anmälningarna.

Vårfesten direktsänds

■ Vem får SFV:s pris och medaljer 2017? Under festliga former med lunch, tal och musikaliskt program, delas SFV:s pris och medaljer ut. Till de största prisen hör Folkbildnings- och Kulturpriset, bägge värda 15000 euro. SFV:s vår- och utdelningsfest direktsänds onsdagen den 29 mars 2017 från SFV:s webbplats www.sfv.fi. Sändningen startar kl. 12.

1981

■ I mars 1981 beslöt SFV:s styrelse att prägla en ny medalj, tänkt att första gången delas ut i samband med firandet av SFV:s hundraårsjubileum år 1982. Medaljen utformades av **Tea Helenelund** som en minnesmedalj över **Johan Fridolf Hagfors**, mest känd som författare och tonsättare till *Modersmålets sång*. På styrelsemötet beslöt man att dela ut medaljen för förtjänst, men man beslöt också om möjligheten att sälja medaljen till samlare eller till andra föreningar och organisationer som har behov av att hylla förtjänstfulla insatser – något som sedermera inte skett.

Under hundraårsjubileet delade man ut inte mindre än 23 personliga medaljer, 8 medaljer till olika organisationer och föreningar, samt personliga medaljer till alla SFV:s förtroendevalda och anställda. Idag delas vanligtvis 5 medaljer ut årligen – nuförtiden ingår även en prissumma på 2500 euro.

Hos Vännerna

Håll årsmötet i SFV:s möteslokal

■ Behöver ni en möteslokal för vår eller årsmötet? Föreningar och organisationer får kostnadsfritt använda SFV:s möteslokaler i Helsingfors, Åbo och Vasa. Principen "först till kvarn" gäller, så boka möteslokalen så fort som möjligt via SFV:s webbplats www.sfv.fi/moteslokaler. I möteslokalerna finns en stor interaktiv Smartscreen och trådlöst nätverk. Det finns möjlighet att koka kaffe och te i köket intill.

Nyland

GRUNDKURS I DIGISTOFF

Tid: 7.3.2017 kl. 18-20:30
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Jonas Lemberg

Under grundkursen har deltagarna möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff och bärbar dator.

BILDNING – OCH KONSEKVENSERNA AV DET POSTFAKTUELLA SAMHÄLLET/

SIVISTYS – MITÄ JÄLKIÄ TOTUUDEN JÄLKEINEN AIKA JÄTTÄÄ MEIHIN?

Tid: 14.3 kl. 14-16
Plats: Festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Talare: Isabella Holm, Stefan Eklund, Henrik Meinander, Anu Koivunen.
Moderator: Jeanette Björkqvist

Medierna och vårt förhållande till dem har förändrats, likaså vårt förhållande till politiskt beslutsfattande. Bildningsidealet i vårt samhälle och bland individer samt uppfattningarna om kunskapsproduktion väcker debatt. Hur påverkar det här vårt samhälle och oss som individer? Flerspråkigt seminarium, arrangeras tillsammans med Alumniföreningen vid HU, Hanaholmen, Svenska ärenden vid HU och Kansalaisfoorumi. Anmälan: www.helsinki.fi/sv/samarbete/program#section-23595

TID FÖR ENGAGEMANG?

Tid: 21.3 kl. 17-19
Plats: Festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Talare: Björn Vikström, Mari Pennanen, Linda Basilier, Sonja Karnell.
Moderator: May Wikström

Har vi alls tid att engagera oss i dagens hektiska värld? Vad vinner man på att ge av sin tid och sitt engagemang? Förlorar man något? Vad betyder det för samhället? Hur ser framtiden ut för frivilligt engagemang? Välkommen på ett seminarium om frivillighet och engagemang. Arrangörer: SFV och Församlingsförbundet.

EU:S DATASKYDDSDSREFORM – HUR PÅVERKAS FÖRENINGAR?

Tid: 23.3 kl. 13:30-15:30
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Ida Sulin, jurist, Kommunförbundet

EU:s dataskyddsreform, som träder i kraft i maj 2018, kommer bland annat att påverka förenings dataskyddssystem och medlemsregister. Det är viktigt att organisationerna redan nu funderar igenom vad reformen innebär, och planerar och genomför nödvändiga åtgärder i tid.

KURS I EXCEL

Tid: 30.3 kl. 10:00-14:00
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Pasi Holmberg

Vi går igenom programmet och lär oss bland annat kortkommandon och inbyggda funktioner. Kursen riktar sig till anställda inom föreningar och organisationer.

FORTSÄTTNINGSKURS I DIGISTOFF

Tid: 4.4 kl. 18-20:30
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Jonas Lemberg

En kurs för vana Digistoff användare. Vi går igenom mera avancerade moduler. Möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff samt egen dator.

SEMINARIUM #G18PRAT: HAR HELA VÄRLDEN BLIVIT GALEN?

Tid: 20.4 kl. 13:30-16:00
Plats: Festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: MEP Nils Torvalds och dr Karina Jutila

Vad är det som händer, ute i världen och i Finland? Reportage om ISIS, Trump och Brexit varvas med inrikes rapporter om hetsretorik och pakkoruotsi. Torvalds och Jutila diskuterar skeenden i världen och i Finland som väcker både oro och förvåning. Seminariet arrangeras tillsammans med tankesmedjan e2.

MEDBORGARDISKUSSION FINLAND 100

Tid: 26.4
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors

För mera information, se www.sfv.fi/evenemang.

KURS I GOOGLES PRODUKTSVIT

Tid: 27.4 kl. 10-14
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Pasi Holmberg

För mera information, se www.sfv.fi/evenemang.

VIP-KVÄLL FÖR SFV-MEDLEMMAR

Författarkväll: Om livets mening och meningslöshet
Tid: 3.5 kl. 17-18:30
Plats: Festsalen, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors

Merete Mazzarella och Philip Teir reflekterar i sina färskt böcker över de stora frågorna och valen i livet. Ett glas bubbel, boksignering och popup-bokhandel. Anmäl dig senast 24.4 till info@sets.fi.

KURS I DATASÄKERHET

Tid: 4.5 kl. 18:00-20:30
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Jonas Lemberg

Under kursen går vi igenom olika aspekter av datasäkerhet. Hur surfar man säkert? Varför behöver man byta lösenord? Vilka skyddsprogram behöver man? Inga förhandskunskaper krävs.

FÖRENINGAR OCH SOCIALA MEDIER

Tid: 18.5 kl. 10-14
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Pasi Holmberg

För mera information, se www.sfv.fi/evenemang.

ATT ANVÄNDA PEKPLATTOR

Tid: 6.6 kl. 18-20:30
Plats: Evy Björkman-rummet, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors
Föreläsare: Jonas Lemberg

Bli bättre på att bemästra och använda din pekplatta i vardagen. Vi går igenom nyttiga och avgiftsfria appar, laddar ner dem och går igenom deras funktioner.

Vasa

#BRAFIILIS GRUPPLEDARUTBILDNING

Tid: 13-14.2 och 16-17.3, kl. 9-16
Plats: SFV-kansliet i Vasa

#brafiilis är en manualbaserad gruppverksamhet för ungdomar i årskurs 7-9. Verktöget, som utvecklats av Barnavårdsföreningen i Finland r.f., stöder ungas välmående och förebygger psykisk ohälsa. Gruppledarutbildningen riktar sig till personer och organisationer som vill arrangera gruppverksamhet för unga.

BEKANTA DIG MED FÖRENINGSKICKS VERKTYG FÖR FÖRENINGAUTVECKLING

Tid: 14.3 kl. 14-16
Plats: SFV-kansliet i Vasa

Kom på FöreningsKICK:s informationstillfälle om Verktöget för föreningsutveckling.

FÖRENINGSKICKS WORKSHOPSERIE VÅREN 2017, VASA

Tid: 14.3, 4.4 och 25.4 kl. 18-20:30
Plats: SFV-kansliet i Vasa

Under våren 2017 ordnas tre workshopar där föreningar får träffas, nätverka och aktivt arbeta med utvecklandet av sin verksamhet. Workshoparnas teman är strategi, intern och extern kommunikation. Med hjälp av konkreta verktyg och personlig handledning får man möjlighet att strukturera sin förenings verksamhet och skapa tydliga planer för vidareutvecklingen.

WORKSHOP- ATT LEDA INSPIRERANDE MÖTEN

Tid: 23.3 kl. 14-16
Plats: SFV-kansliet i Vasa
Workshopsledare: Betty-Maj Forman, Impulsfabriken- Innopaja

I workshopen får du verktyg för att kunna leda ett framgångsrikt möte, som både är effektivt och inspirerande. Workshopen är uppbyggd som ett möte och ska inspirera till att prova på olika mötetekniker och metoder i det dagliga arbetet.

Åbo

LYCKAS I DITT FÖRENINGARBETE

Tid: 7.3 kl. 16:30-18.
Plats: Pargas fullmäktigesal, Strandvägen 28, Pargas
Föreläsare: Christoph Treier.

Under föreläsningen får du tips och idéer kring teamarbete, motivation, laganda och arbetsglädje. Arrangeras tillsammans med Svenska Pensionärsförbundet.

Kom med!

Kontakt

Samtliga tillfällen är avgiftsfria om inget annat nämns. SFV bjuder på kaffe och tilltugg. Anmäl dig via SFV:s webbplats www.sfv.fi/evenemang. Mera informtion:

Nyland: SFV:s verksamhetsombud Sebastian Gripenberg, sebastian.gripenberg@sfv.fi tfn 050 441 08 18.

Vasa: SFV:s verksamhetsombud Anna-Karin Öhman anna-karin.ohman@sfv.fi tfn 050-342 18 90. Handelsplanaden 23 B.

Åbo: SFV:s verksamhetsombud Beatrice Östman beatrice.ostman@sfv.fi, tfn 040-5026 026. Tavastgatan 30 D 33-34.

Topeliuspriset till Jeanette Björkqvist

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Karin Lindroos

Topeliuspriset, det finlandssvenska publicistpriset, gick i år till Jeanette Björkqvist, frilansande nyhetsreporter och grävande journalist.

Björkqvist säger att den första responsen på nyheten kom från en gammal redaktionskollega som sade hur fint det var att priset gick till en person som arbetar utanför den etablerade mediavärlden.

– Det är sant att jag förra året jobbade som frilansare för första gången i mitt liv, men jag tror ju nog att grunden till det hela lades mycket tidigare, säger Björkqvist.

Hon har tidigare arbetat bland annat på redaktionerna för *Studentbladet*, *Borgåbladet* och *Nya Åland* – och en längre period på *Hufvudstadsbladet*.

– Utan de redaktionerna skulle jag förstås aldrig ha fått priset. Jag vill alltså i priset också inkludera tidigare kolleger, språkgranskare som hjälpt mig, och alla goda chefer som låtit mig förverkliga de reportage jag nu belönats för.

PASSIONERAD JOURNALIST. Arbetet som frilansare har gett möjlighet för Björkqvist att – som hon säger – förverkliga sina vildaste passioner.

– Hela förra hösten jobbade jag med en publikation som heter *Long Play*, och jag hoppas och tror att prisjuryns val även påverkats av de reportage som publicerats där.

Prisjuryn gav Jeanette Björkqvist priset på 7500 euro med följande motive-ring:

Jeanette Björkqvist kombinerar i sitt arbete integritet, kunskap, stil och medkänsla. Hon går bakom nyhetsrubrikerna, och lyfter respektfullt fram människor och berättelser som annars inte skulle höras. Hennes engagerade reportage om missförhållanden i samhällets ytterkanter får genklang både på svenskt och finskt håll, och åstadkommer till och med politiska förändringar.

”RÖDBRUSIG” TRO PÅ JOURNALISTIK. Björkqvist säger att arbetet med de övriga journalisterna och skribenterna på *Long Play* har varit oerhört givande.
– Alla där arbetar på ett journalistiskt sätt, som en tidigare chef på Hbl

”

Man kan inte nog upprepa att det är omöjligt att göra ordentliga reportage på två timmar.

beskrev som ”rödbrusig anarkistisk tro på att god journalistik är det som man skall göra”. På *Long Play* har de precis den tron.

Björkqvist tycker det är sorgligt att det på allt fler redaktioner saknas resurser att syssla med ordentliga reportage.

– Man kan inte nog upprepa att det är omöjligt att göra ordentliga reportage på två timmar. Genom att på kort varsel rycka ut till någon miljö, och göra en snabb intervju. Reportage kräver jättemycket jobb, och faktiskt också ett mått av anarki. Man måste kunna stå upp mot cheferna och säga att ”nu gör vi det här jobbet ordentligt”, berättar Björkqvist.

VIRTUELL PRISMOTTAGNING. Topeliuspriset delades i år ut i Helsingfors på seminariet Mediespråk 2017, arrangerat av mediernas samarbetsorganisation Svensk Presstjänst. På grund av en utlandsresa deltog Jeanette Björkqvist virtuell.

– Jag funderade på att avboka resan, som var beställd sedan länge, men beslöt mig för att ta emot priset virtuell i stället. Det var min första semester på nästan två år, och med på resan var **Anna-Lena Laurén**, som fick Topeliuspriset som en av de yngsta mottagarna någonsin, redan år 2003. Så vi firade priset på Kanarieöarna.

PRISETS LÅNGA ANOR. Det var år 1990 som Svenska folkskolans vänner Topeliuspris och Finlands Svenska Publicistförbunds publicistpris slogs ihop till Topeliuspriset - det finlandssvenska publicistpriset. Enligt statuterna ges priset för en aktiv pågående journalistisk gärning till en person som visat betydande skicklighet i sitt journalistiska värv, bestående av såväl originalitet, civilkurage som finess. Det journalistiska intresseområdet avgränsas inte. Nomineringarna till priset görs varje december av Finlands Svenska Publicistförbunds och SFV:s medlemmar. I prisjuryn sitter tre medlemmar var från respektive förening. Juryn får inte komma med egna förslag till pristagare. ♦

TIDIGARE VINNARE: Publicistpriset

1957	Ole Torvalds
1958	Henrik vonBonsdorff
1959	Frank Jernström
1961	Harry Elg
1962	Enzio Sevón
1964	Nils-Börje Stormbom
1965	Benedict Zilliacus
1967	Erik Appel
1968	Kaj Hagman
1970	Juhani Westman
1971	Birger Thölix
1972	Hasse Svensson
1973	Karl Sahlgren
1974	Kerstin Hanf
1975	Meta Torvalds
1976	Pelle Kevin
1977	Tor Högnäs
1979	Anita Höglund och Knud Möller
1980	Eva Nyberg
1981	Gustaf Widén
1982	Nya Åland
1983	Astrid Gartz
1984	Leif Salmén
1985	Stig Kankkonen
1986	Carita Backström
1987	Göran Wallén
1988	Studentbladet
1989	Erik Wahlström
1990	Melita Tulikoura

Topeliuspriset - det finlandssvenska publicistpriset

1991	Lena Selén
1992	Leif Sjöström
1993	Olga Gustafsson
1994	Mayvor Stagnäs
1995	Peter Lodenius
1996	Henning Ahlskog
1997	Peik Österholm
1998	Olav S. Melin
1999	Mardy Lindqvist
2000	Nils Torvalds
2001	Torbjörn Kevin
2002	Cita Reuter
2003	Anna-Lena Laurén
2004	Kjell Lindroos
2005	Sven Strandén
2006	Kerstin Kronvall
2007	Ann-Kristin Schevelew, Jan Granberg
2008	Jonas Jungar
2009	Staffan Bruun
2010	Camilla Berggren
2011	Viveka Dahl
2012	Minna Knus-Galán
2013	Annika Orre
2014	Jessica Stolzmann
2015	Marcus Rosenlund
2016	Henrik Othman

En
DRÖM
om frihet och bildning

Text Camilla Lindberg ~

Foto Magnus Lindberg, Christine och Göran Schildts stiftelses arkiv.

*En hundraåring vid god vigör.
Så kunde man kalla författaren Göran Schildt.
Det ruggiga och förändrade samhällsklimatet
gör honom mer aktuell än på länge.*

Deras livsverk har efterlämnat outplånliga spår i historien och ett mångfacetterat arv att förvalta för eftervärlden.

Jubileumsåret står för dörren och parallellt med nationen Finlands firande, finns det en anseelig mängd finlands-svenska kulturpersonligheter som också skulle ha fyllt hundra i år. Bland dem kan nämnas författaren **Tove Jansson**, teaterchefen **Vivica Bandler**, filosofen **Georg Henrik von Wright**, samt författaren **Göran Schildt**.

Klimatet i det efterkrigstida Finland hade på många sätt en gynnsam inverkan på dessa personer, och de kom att prägla kulturlivets utveckling på många sätt. Deras livsverk har efterlämnat outplånliga spår i historien och ett mångfacetterat arv att förvalta för eftervärlden.

Ännu långt efter sin död har flera av dem rönt stor internationell uppmärksamhet, ett fenomen som är skäl att påminna sig om i det alltmer främlingsfientliga klimatet som breder ut sig.

SKADAD I KRIGET. Låt oss titta lite närmare på Göran Schildt. Han hörde till de unga män som skadades svårt under vinterkriget 1939-40. En kula genomborrade hans kropp, och han tvingades genomgå många smärtsamma och misslyckade operationer, men överlevde.

Krigets traumatiska upplevelser kom av förstäliga skäl att bli en vändpunkt för honom, och på sjukbädden där han låg, gav han sig själv ett osvikligt löfte, som gick ut på att om han överlevde kriget, så skulle han låta förena två av sina stora passioner i livet, nämligen segling och Medelhavet.

Det fanns en längtan bort, men inte en lättvindig flykt från ett fosterland

På ön Leros kommer man ännu idag i kontakt med det gamla Grekland.

som inte visat honom sin allra bästa sida. Göran Schildt hade nämligen i egenskap av antimilitarist och vapenvägrare, frivilligt sökt sig till fronten. Enligt egen utsago berodde det här på att han plötsligt fann det meningsfullt att offra sitt liv ”för den större sak Finlands nationella oavhängighet var”.

TROGEN SIN DRÖM. Kring Göran Schildt kan man måla upp två helt diametrala utgångslägen. Visst var han en adelsman som på olika sätt föddes med silversked i munnen. Grundförutsättningarna för att skaffa sig utbildning och bildning var goda, men samtidigt bär hans barndom och ungdomstid på många deprimerande inslag som vägde lika tungt i den andra skålen.

Han far, författaren **Runar Schildt**, begick självmord när sonen var åtta år gammal. Redan det hade kunnat frammana ett trygghetsbehov som hade hållit honom kvar i landet och nära sin familj.

I förordet till succéboken *Önskere* san frågar han sig varför han till exempel inte i Sverige lyckades bli en av de rotade finländare som gjorde aktade karriärer i folkhemmet som han även kom i kontakt med. Svaret var enkelt. Löftet som han gett sig själv, att nå Medelhavet med egen båt vägde tyngre.

Det löftet höll han fast vid ännu när han som etablerad författare blev erbjuden en professur vid ett universitet. Han tummade aldrig på sitt frihetsideal, som säkert förstärktes efter krigsupplevelsena. Samtidigt bör man konstatera, att han förstas hade ”råd” att tacka nej. Böckerna sålde som smör i tiotals länder och gav honom en god och trygg försörjning nere på den grekiska ön Leros där han hittade sin andra hemvist på sextio-talet vid sidan om hemmet i Ekenäs.

TÖRSTEN EFTER FRIHET. Ännu i dag är det på välförvaltade royaltypengar som **Christine** och Göran Schildts stiftelse

Under Göran Schildts årliga seglingsregatta i Egeiska havet möts människor från olika delar av världen.

bygger sin verksamhet. I dag arbetar man med kulturutbyte och många nya band knyts alltså mellan Medelhavsländerna och de nordiska länderna.

Det här var knappast en plan som författaren hade från början, snarare en konsekvens som inte är ovanlig. När någon vågar följa en livsdröm, förändrar det inte enbart den personens liv, utan sprider många ringar på vattnet som kommer andra människor till godo.

Göran Schildt var kanske ändå mera en individualist och äventyrare än strateg, men vi kommer inte ifrån att hans liv också var kantat med god tur. Den smått utopistiska frihetsdrömmen kom med tiden att skänka denna bästsäljare en reell frihet, vilket inte var en självklarhet bland andra författare. Han låg helt enkelt rätt i tiden. Och verkar göra det igen.

I bakgrunden fanns hos Göran Schildt tidigt en lyckodrom och en föreställning om det antika levnadssättet som han

Om en svårt vingskadad och faderlös fågel förmådde drömma mitt i kriget, och även fann energi att iscensätta visionerna, så skall det vara möjligt också i dagens Finland.

bland annat mött i de homeriska visionerna och den italienska renässansen. I efterhand kan man ironisera över den smått svärmiska attityd som ynglingen uppvisar, inte minst i sina brev som han skrev till sin mor från Frankrike där han studerade redan före kriget vid Sorbonnes universitet.

Enligt Göran Schildt var det ändå just drömmen som gjorde att han överlevde krigets fasor. Och mer än så. Han kunde lämna det förflutna bakom sig och i den mån man kunnat iaktta, till och med utan att förfalla till bitterhet.

MOTGÅNG SOM STYRKA. Dessa ovan nämnda tankegångar inrymmer mycket visdom, och kan mycket väl ses som

ett föredöme för en värld och ett samhällsklimat där just drömmar och visioner tenderar att vara en bristvara.

Strömningar i tiden som upprepar mantrat ”att våra unga mår så dåligt” är allmänt förekommande i dag. Kanske kan man också här peka på Göran Schildt som på sjukbädden lätt kunde ha identifierat sig med tidsandan i vårt nuvarande curlingsamhälle, där motgångar ofta ses som en ursäkt för att inte behöva ta tag i sitt eget liv. Det här gäller människor i alla åldrar.

Göran Schildt skriver i stället i förordet till *Önskeresan* följande: ”Men jag betonar också att positiva erfarenheter inte är tillräckliga för att ge vårt liv mening. Det behövs också motgångar,

lagom stora motgångar som vi förmår bära, men som tvingar oss att uppåda alla våra resurser”.

Kanske kan man utgående från författaren vaska fram en användbar symbolbild. Om en svårt vingskadad och faderlös fågel förmådde drömma mitt i kriget, och även fann energi att iscensätta visionerna, så skall det vara möjligt också i dagens Finland. Det här inger hopp och framtidstro.

SPRÅKKUNSKAP LÖNAR SIG. I ett klimat där tveksamheten mot främmande kulturer växer sig allt större, framstår plötsligt den hundra år gamla mannens tidiga tankegångar kring en fördomsfri attityd mot andra språk och länder igen som högaktuella.

Göran Schildt talade själv många främmande språk och fick personligen uppleva hur kunskap och lärdom har en förmåga att korsa ens väg där man minst anar det. På Leros fick han inte användning enbart av grekiskan, utan även av det italienska språket som han behärskade flytande, och som var allmänt rådande på ön.

Den europeiska klassiska bildningstraditionen förblev han trogen ändå till sin död. Denna inställning börjar också bli nydanande och aktuell i en tid där beslutsfattare på olika nivåer, plötsligt är beredda att tumma på den bildningssidé som på många sätt lagt grunden för vår västerländska civilisation.

Vi ser idag ett Europa i sönderfall, och även ett plötsligt förakt för den klassiska bildningstraditionen. Det är därför välgörande att få återuppväcka tankegångar som efterkrigstidens kulturpersonligheter i Finland gav uttryck för. Med sin nyfikenhet, äventyrslystenhet och kunskapsörst, inhämtade de ett andligt kulturarv till den nyfödda nationen som lade grunden till en ny tidsepok.

ANDLIGT BYGGNADSMATERIAL. Göran Schildts resor har många gånger framställts som unika. Ändå måste man, för balansens skull, påminna sig om att Göran Schildt kan placeras in i ett sammanhang med flera finlandssvenska gelikar som under perioden mellan världskrigen sökte sig till Medelhavet och antikens kultur.

På finskt håll hittar vi även **Mika Waltari** som rörde sig på en lite annan geografisk axel. Det här har bland annat kulturhistorikern Henrik Knif som just nu står i beråd att skriva en biografi om Göran Schildt lyft fram vid olika tillfällen.

Göran Schildt följde en strömning i tiden som riktade sig utåt mot en vidgad horisont just när landet var i ett kraftigt uppbyggnadsskede. Man lämnade landet för en tid, men återvände med andligt byggnadsmaterial i sitt bagage. Också här finns mycket att lära i en tid då det blåser politiska vindar som idealiserar ett imaginärt förgånget som bygger på en nation som är sig själv nog.

Författaren hittade med tiden sitt Itahka, sin hemö i det Egeiska havet.

Redan under sin tidiga ungdomsvistelse i Frankrike ger han uttryck för hur hemlandet och Nyland kommit honom så nära, speciellt när han betraktade allt på avstånd.

Det är ett känt faktum, och konkretiserar att vi inte förlorar vårt eget kulturarv när vi med öppet sinne vågar närma oss andra kulturer. I bästa fall kan vi finna vår hemö. ♦

Göran Schildt 100 år

❖ Under jubileumsåret bjuder Villa Schildt på ett omfattande program både nationellt och internationellt. Mer info hittas på stiftelsens hemsida: <http://www.villaschildt.fi/se/stiftelsen>

❖ Där finns också jubileumsbloggen Även för segel som uppdateras regelbundet med aktuell information och roliga tillbakablickar.

AXPLOCK UR PROGRAMMET

❖ Alumnföreningen vid Helsingfors universitet ordnar i samarbete med stiftelsen en föreläsningsserie i Helsingfors under rubriken *En dynamisk kvartett*. Den tar avstamp från **Georg Henrik von Wright**, **Vivica Bandler**, **Göran Schildt**, **Tove Jansson** och deras inbördes relation och kreativitet. Föredragshållarna är **Henrik Knif** 9.3, **Bengt Ahlfors** 23.3, **Lars Hertzberg** 6.4, **Boel Westin** 20.4.

❖ Den 8–12 mars ordnas en landsomfattande turné i form av en musikalisk resa med tolv grekiska dansare och musiker från kulturföreningen Artemis på Leros. **Thomas Lundin** och **Thomas Enroth** medverkar.

❖ I juni öppnas en utställning i Alvar Aalto museet i Jyväskylä som synliggör vänskapsbandet mellan Göran Schildt och arkitekten **Alvar Aalto**.

❖ Bland jubileumsresorna ner till Leros hittas två nyheter i oktober. En vandringsresa och en kulinarisk äventyrsresa. Under årets ordnas även en skrivaresa med **Monika Fagerholm** och en essäresa med **Merete Mazzarella**.

❖ I september ordnas i Egeiska havet den hittills största minnesregattan till Göran Schildts ära. Alla seglingsintresserade är välkomna med.

Text & Foto Christine Skogman

Öka din arbetsglädje genom att bli en FRAMGÅNGSLETARE!

Glädje och lust att jobba, i kombination med möjlighet att reglera sin återhämtning, är ett mycket effektivt medel mot stress, säger **Bosse Angelöw**, docent och socialpsykolog, under sin föreläsning om arbetsglädje i Tammerfors.

Publiken som lyssnar till Bosse Angelöws föreläsning är alla deltagare i Hälsa3-projektet som startade i oktober. Efter starten har man träffats regionvis några gånger och nu har det blivit dags för den andra gemensamma träffen. Dagens tema är arbetsglädje.

– Lycka går stabilt uppåt i världen, menar Angelöw, och Norden hör till tio i topp. Den bild av världen som medierna förmedlar är inte i jämvikt i förhållande till hur det faktiskt är. Vi måste få en mera balanserad syn på världen omkring oss, men också på vårt arbetsliv. Det sker bland annat genom att bli mera lösningsinriktad i sitt sätt att tänka.

Han ger ett konkret tips för hur man enkelt kan börja påverka sin egen arbetsglädje.

– Skanna igenom dagen efter avslutat arbete och fråga dig själv vilka höjdpunkterna var och vad som fungerade bra överlag. Fokusera sedan på vad som händer inombords. Goda och upplyftande känslor är en grund för vår hälsa och vårt välbefinnande.

och tillfredsställelse vi upplever då vi genomför olika arbetsuppgifter och är involverade i arbetet. En övergripande nöjdhet med arbetet som helhet.

– Vi måste gå från att vara professionella problemlösnare till framgångsletare! Fira det ni faktiskt gör. Arbetsglädje är en buffert mot stress.

Variation och vikten av återhämtning kan inte överskattas. Angelöw ger ytterligare ett tips som han kallar mobilmetoden.

– Jobba en halv timme, använd mobilen som tidtagarur. Då 30 minuter har gått tar du en paus. Stig upp och gå en stund, fundera på om du fått gjort det du vill. Och fortsätt sedan att jobba vidare. Då får du in både variation och mikroåterhämtning.

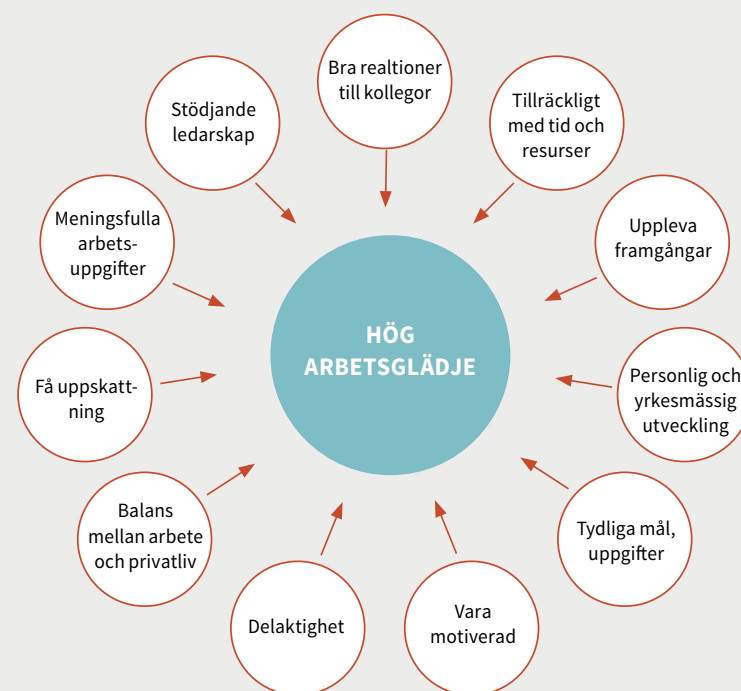
Avslutningsvis ger Angelöw ett tips till den organisation som vill satsa på arbetsglädje under 2017.

– Gör tre kolumner. I den första skriver ni vad som är bra, vad ni vill behålla och bygga vidare på. I den andra listar ni de saker som inte är bra, som ni vill lämna bakom er. Och i den sista kolumnen skriver ni in det som ni vill förbättra och utveckla.

– Ta till er ett styrkebaserat förhållningssätt. Det innebär att man har en balanserad helhetssyn på det man gör. Att fokusera på framgång i arbetet betyder inte att man blundar för det som är mindre bra eller problematiskt.

Simon Häggblom och Sören Jonsson från Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf är deltagare i Hälsa3-projektet. Under temadagen om arbetsglädje fick deltagarna göra en del olika övningar.

FÖRHÅLLANDE SOM FÅR OSS ATT TRIVAS PÅ JOBBET

KÄLLA: BOSSE ANGELÖW

Jessica Åhman från Vasanejdens Föreningar rf, Mari Pennanen från Svenska studieförbundet rf, Ann-Sofie Grankulla från Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f. och Febe Mörk från Distriktsföreningen Vasa svenska synskadade r.f., samtalar kring olika aspekter av arbetsglädje.

Jonna Sahala, verksamhetsledare på Finlands Svenska Scouter, är en av deltagarna i Hälsa3-projektet.

Dagen tema är arbetsglädje. Vilka nyttiga tips bär du med dig?

– Hur viktigt det är att man aktivt tänker på och jobbar med arbetsglädje. Helt konkret handlar det om att vi framöver kommer att ha arbetsglädje överst på listan på våra veckomöten. Vi frågar oss vad vi ska värna om och vad vi kan göra så att var och en i arbetsgemenskapen kan uppleva arbetsglädje. Dessutom ska vi ta fram veckans höjdare!

Vad har varit bäst inom hela projektet hittills?

–Alla bitar har varit bra, de har haft sin självklara plats i helheten. Det här med

Jonna Sahala

återhämtning kom väldigt lägligt för mig personligen. Firstbeat-mätaren, det vill säga livsstilsanalysen med pulsvariationsmätare, var väldigt nyttig och konkret. Den ljuger inte! ♦

” *Firstbeat-mätaren, det vill säga livsstilsanalysen med pulsvariationsmätare, var väldigt nyttig och konkret. Den ljuger inte!* ”

Hälsa3

Hälsa3-projektet

- ❖ en unik satsning på arbetshälsa för personal inom tredje sektorn i Svenskfinland
- ❖ i projektet deltar 45 personer. Syftet är att öka medvetenheten och kunskapen om arbetshälsa, till nytta för deltagaren men också hela organisationen
- ❖ förutom gemensamma träffar ordnas regionala träffar regelbundet i Åbo, Vasa och Helsingfors
- ❖ arrangeras av SFV och Folkhälsan. Samarbetspartners är Svenska studieförbundet och Veritas.
- ❖ projektiden är oktober 2016 – september 2017
- ❖ mera information finns på www.sfv.fi/halsa3

Vi skriver, alltså finns vi till

Kan man utbilda sig till författare? Knappast. Det viktigaste i en författares yrke – drivkraften och kreativiteten – går inte att lära sig. Den speciella gåvan måste finnas, liksom beredskapen att uthärda ekonomisk knapphet. Det finns de som lever på sina böcker, men de hör till undantagen.

Men själva hantverket mår alltid bra av systematisk träning, och inspiration utifrån. Vare sig man skriver fack- eller skönlitteratur, korta debattinlägg eller långa monografier, handlar det till stor del om hantverk, och sådant kan man alltid slipa.

Bland pionjärerna som kursledare och inspiratörer finns författare som Birgitta Boucht och Merete Mazzarella, medan Henrik Jansson, Monika Fagerholm och Åsa Stenwall-Albjerg länge hört till de flitigaste kursledarna.

Och det har satt sina spår. Påfallande många debutanter konstaterar i förord och intervjuer att de har skrivarkurserna, och deras ledare, att tacka för att de vågade ta steget. Det märks också i deras böcker, där själva hantverket ofta är påfallande drivet. Förlagen har sina lektörer, men mycket är säkert kursernas förtjänst. Det bekräftas också av de författarintervjuer jag sedan tio år gjort i Lovisa bokcafé. Något som gett mig god överblick över den nya finlandssvenska litteraturen.

Och den mår riktigt bra, i alla avseenden. Antalet utgivna boktitlar är överraskande stort, med tanke på de hotbilder som målas upp. Det har blivit allt lättare att ge ut en bok, antingen på ett av våra många förlag eller helt själv, och det utkommer fler böcker än någonsin. Standarden varierar, självfallet, men än sedan? Att bokutgivningen, och boken som fenomen och föremål, har avdramatiserats är enbart av godo. Man kan också trycka exakt så många, eller få, exemplar man vill, och senare trycka flera – vilket är utmärkt för den som vill publicera enbart för släkt och vänner.

Det sistnämnda är en viktig aspekt på den skrivarkurs jag själv leder sedan några år, i ”att skriva sitt liv”. Med i huvudsak äldre deltagare som aldrig har publicerat någonting, men som har en massa material och minnen de vill dela med sig av, åtminstone för barn och barnbarn. Vi bär ju alla på minnen, och får av tidigare generationer överta deras minnen i form av brev, dagböcker, fotoalbum etc. Att diskutera allt detta tillsammans med andra, och öva sig på att skriva fram det ena minnesfragmentet efter det andra är både roligt och givande, för alla parter. På vår kurs har ambitionen definitivt inte varit att publicera texterna, åtminstone inte för en större publik. Men jag blir inte överraskad om några tar sig över också den ribban.

Det finns också en ”finlandssvensk” aspekt av detta. För vi är i hög grad ett folk uppbyggt av texter. Hela idén om ett sammanhållet Svenskfinland skapades ju i tiden i huvudsak av publicister och författare, pennfäktare och folkbildare. Och så är det i hög grad fortfarande. Vi existerar bara så länge vi producerar texter om oss själva. Vi skriver, alltså finns vi till.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST, MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDSSVENSKHET OCH KULTUR SOM SPECIALITET.

”

Antalet utgivna boktitlar är överraskande stort, med tanke på de hotbilder som målas upp.

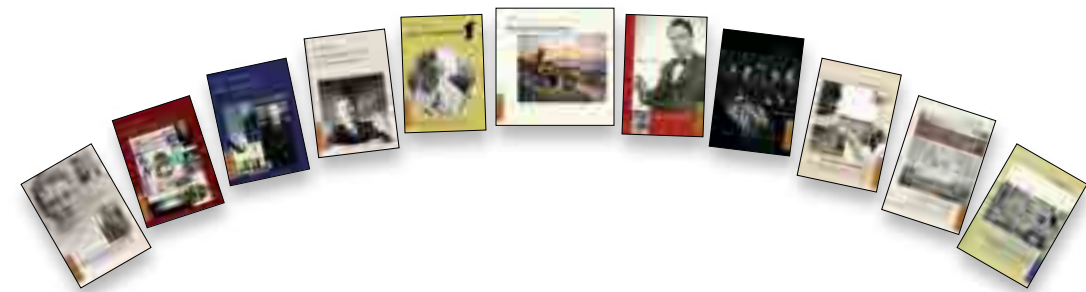

SFV:s BIOGRAFISERIE har hittat sin publik

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Förra hösten firade SFV:s biografiserie ett småskaligt jubileum, då bok nummer tio och bok nummer elva kom ut. Biografikommitténs ordförande Gustaf Widén är mycket nöjd med hur serien utvecklats.

SFV:s biografiserie har blivit ett begrepp på den finlandssvenska bokmarknaden.

SFV:s biografier över berömda men kanske lite bortglömda finlandssvenskar ges ut inom ramen för SFV:s publikationsserie, grundad i föreningens barndom. Idag är biografierna det enda SFV ger ut i bokväg. Tidigare gav man i serien ut böcker av mycket varierande innehåll, även om man kan säga att huvudföran gällde folkbildning.

– Det är snart tio år sedan SFV:s styrelse fattade beslut om att starta ett biografiskt projekt. Det var ett svar på en tydlig beställning, berättar Widén.

SFV:s styrelse hade uppmärksammat att det allmänna intresset för biografier ökat, speciellt i Sverige. Samtidigt fanns det en tydlig lucka när det gällde populärt hållna, men lite längre presentationer av finlandssvenska kvinnor och män som gjort en insats ur ett brett kulturhistoriskt perspektiv.

– Kortare texter finns det gott om. Till exempel Svenska litteratursällskapets *Biografiskt lexikon för Finland* var en mycket välkommen satsning. Men även den person som någon gång, kanske för femtio år sedan, fått en levnadsteckning har oftast ansetts avklarad och förbrukad. Och den en gång framgångsrika sjunker på något decennium i glömska och förvandlas till en skuggfigur.

Vill du skriva en SFV-biografi?

- ❖ Boken skall handla om ett finlandssvenskt, avslutat livsverk.
- ❖ Personen skall ha varit mer eller mindre bemärkt eller berömd, men riskerar nu att falla i glömska. Vi prioriterar personer med ett brett och mångsidigt livsverk.
- ❖ Skicka till redaktion@sfv.fi ett synopsis på 1-2 sidor över hur du tänker lägga upp boken. En preliminär innehållsförteckning är bra. Beskriv även det material du har tillgängligt, även illustrationer. Välj helst ett annat angreppssätt än den strikt kronologiska biografien.
- ❖ Notera att många manus för tillfället är under arbete. Om ditt projekt godkänns ligger tidigaste publiceringstidpunkt 4-5 år i framtiden.

Enligt Widén är det viktigt att hålla vid liv levnadsbanor som på grund av det korta mänskliga minnet kanske redan förblekat.

– De har ofta något att lära oss även idag. Historien upprepar sig sällan, men rimmor allt som oftast. I turbulenta tider kan de människoöden som SFV belyser hjälpa oss att förstå vari-

från vi kommer och hur dagens tankevärld formats.

Widén poängterar att SFV:s biografiserie inte har vetenskapliga mål.

– Det handlar inte om grundforskning. Vår strävan är att få fram personligt hållna texter som vänder sig till en bred läsekrets. Vi har till exempel inte krav på utförliga notapparater, även om vi inte heller förbjuder dem.

KRITERIER FÖR EN SFV-BIOGRAFI. SFV strävar till att få fram biografier där författaren har någon sorts personlig relation, eller ett starkt intresse och känsla för sitt objekt. Det förklarar också enligt Widén varför namn som kan anses självskrivna hittills inte syns i serien.

– SFV:s biografikommitté har en lång lista på intressanta namn, som vi dessutom utvecklar kontinuerligt. Men vi beställer inte biografier, utan vi försöker i stället hitta den bästa författaren, den person som kan producera den intressantaste texten. I tillägg får vi ganska många förslag, nu då serien etablerats och blivit känd. Men i ganska många fall måste vi tacka nej.

Vilka är då kriterierna för att ge ut en biografi i SFV:s biografiserie?

– Först och främst skall biografien behandla ett avslutat livsverk. Vi ser också gärna att det gått en tid sedan →

frånfallet – detta för att skapa den behövliga distans som ett analytiskt tillvägagångssätt kräver. Och hela idén med serien är ju att lyfta fram intressanta finlandssvenska personligheter som idag riskerar att glömmas bort i historiens dimridåer.

Widén berättar att biografikommittén inte är intresserad av att publicera färdiga texter.

– Vi arbetar utgående från ett förslag, ett synopsis. Vi vill kunna arbeta fram boken i samråd med författaren.

INTE STÖPTA I SAMMA FORM. Widén betonar att det enbart är till utseendet som böckerna ser likadana ut. SFV:s biografikommitté vill inte att innehållet i varje bok följer något förutbestämt recept. Upplägget – det synopsis som utgör beslutsunderlag för kommittén – skall i stället vara tillräckligt mångsidigt och intressant, och det lämpligaste för biografobjektet.

– Vi är minst intresserade av traditionella ”vaggan-till-graven”-biografier, där man mekaniskt räknar upp datum och händelser från födsel till död. Vi vill gärna se andra infallsvinklar, andra biografiska grepp. Det är precis därför vi önskar hitta författare som på något sätt brinner för sitt objekt. Då kan de förhoppningsvis belysa biografobjektet från nya och intressanta vinklar som känns relevanta idag, säger Widén.

I stället för en kronologiskt uppbyggd biografi kan en biografi idag till exempel vara en psykologisk studie som förklarar en mänsklig handlingar – en så kallad existentiell biografi. Eller en kollektivbiografi eller en nätverksbiografi, som belyser objektet mot fonden av en grupp människor och deras relationer. Moderna biografier försöker inte nödvändigtvis ens beskriva ett liv som en helguten, logisk och rationell progression.

– Man kan bra tänka sig en slags postmodern biografi, som utgår från att människan inte alls är helguten och logisk, utan inkonsekvent – och hela livet fragmentariskt och osammanhängande.

FOTO: RABBESANDELIN

SFV:s biografikommitté ordnade år 2011 och 2013 symposier för sina biografiskrivare, och senast hösten 2016 ett symposium som även var öppet för allmänheten. Symposiernas teman har haft förankring i biografigenrens problemställningar, och bland talarna har funnits både utländska gäster och SFV:s egna biografiskrivare. På bilden talar **Elena Balzamo** om sin biografi över ärkebiskop Olaus Magnus.

”*Den som på allvar ger sig i kast med en biografi gör också ett försök att förstå sig själv.*”

BEMÄRKTA, MEN MÅNGSIDIGA FINLANDSSVENSKE. Ett annat viktigt kriterium gäller själva personen – objektet för biografien.

– Jag brukar säga att varje människa är värd en levnadsskildring; alla bär på något som är värt att berätta. Men för bokutgivning med målet att producera en biografi på 200 till 250 sidor krävs förstås lite mer. För att vi till exempel skall beakta en person vars viktigaste bedrift utgörs av en enskild, viktig insats i arbets- eller forskarkarriären, behövs alltså även något annat att ta fasta på.

Widén nämner som exempel betydande frivilligverksamhet eller mångsidiga förtroendeuppdrag utöver arbetsskriären, liksom publiceringsverksamhet eller annat konstnärligt skapande.

– Vi strävar också till att göra våra biografier intressanta med att illustrera dem så gott det går. Så även om kravet inte är absolut, är det alltid till fördel om det finns rikligt med bildmaterial.

INSPIRATION FÖR DAGENS GENERATIONER. Widén tror starkt på att SFV:s biografiserie kan bidra till inspiration och identitetsskapande för dagens finlandssvenska generationer.

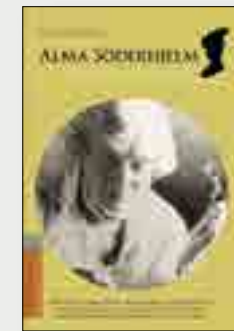
De personligheter serien lyfter fram, både kända och bortglömda kulturpersonligheter – diktare, konstnärer, akademiker, hembygdsvetenskapsmän, skådespelare, vetenskapsmän, folkbildare eller äventyrare – stod alla på sitt sätt för sin tids nyskapande entusiasm. Och det kan de enligt Widén fortfarande göra.

– Vi lever i en språkligt turbulent värld, och den har bara blivit turbulentare sedan seriens startskott år 2008. Då vi nu gett ut över tio böcker börjar vi nå ett av våra mål; varje volym i serien bidrar till att ge nya nyanser åt vår kollektiva finlandssvenska minnesväv.

SKVALLER, PÅHITT, ELLER FAKTA? Enligt Widén är arbetet med biografierna oerhört intressant även ur en ren genrevinkel.

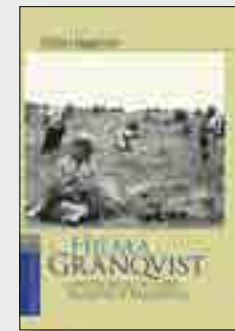
Henrik Knif
BRÄNNA VINGARNA
Eric Cainberg och hans värld

Bo Lönnqvist
ALMA SÖDERHJELM
Ett litteraturantropologiskt porträtt

Jan Näls
GRÄNSFALL ALGOT NISKA
Fotbollstjärnan – Smugglaren – Vålgöraren

Sofia Häggman
HILMA GRANQVIST
– Antropolog med hjärtat i Palestina

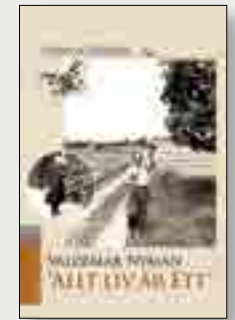
Arne Toftegaard Pedersen
HELENA WESTERMARCK
– Intellektets idoga arbetare

Pia Heikkilä
ANNA BONDESTAM
Det röda Svenskfinlands röst

Henrik Huldén
CLAËS CEDERCREUTZ
Kirurgen som kunde trolla

Katarina Gäddnäs
VALDEMAR NYMAN
”Allt liv är ett”

Anna Lena Bengelsdorff
ERIK HORNBERG
Orädd sanningssägare och rättskämpe

Marit Lindqvist
ALEKO LILIUS
Med äventyr i portföljen

Kjell Ekström
VICTOR WESTERHOLM
Landskapsmålaren – Pedagogen – Museimannen

SFV har hittills gett ut elva biografier i sin serie. I höst kommer åtminstone två nya böcker ut.

– Biografien är givetvis facklitteratur, men en ständig diskussion pågår kring det som utspelar sig i gränlandet mellan fakta och fiktion. Kanske ett friare, mera spekulativt grepp ibland ger en mera rättvis bild av objektet?

Som ett exempel nämner Widén SFV-biografien över **Algoth Niska**, där författaren **Jan Näls** utgick från bevarade notiser, nyheter och protokoll, men där själva berättelsen även hade fikcionaliserade inslag.

– Man kan inte säga att den boken därför blev mindre biografisk. Den var biografisk på samma sätt som en ambitiös biografisk film. Saker väljs bort, saker läggs till, för att bättre beskriva en upplevd verklighet.

En biografiförfattare gör enligt Widén alltid en avvägning mellan objektets privatliv och den offentliga bild objektet själv odlade.

– Den allmänna trenden med vår tids fixering vid det privata gör att saftiga

scener ur ett dramatiskt familjeliv kanske lyfts fram även då det inte är helt påkallat. Det är ju sådant som säljer. Men jag tycker att SFV:s biografiförfattare hållit sig till en god medelväg.

Enligt Widén handlar biografier ytterst om att kartlägga ett mörker och frilägga ljusa landskap som man inte alltid förstår.

– Den som på allvar ger sig i kast med en biografi gör också ett försök att förstå sig själv. ♦

Svenskan smakar bäst då den är rolig och nyttig

Text & Foto Mathias Luther

– Våra studerande talar inte om tvångssvenska. Vi tar in cirka 250 nya studerande varje år, alla måste läsa 6 poäng svenska och det är inte just någon som protesterar, säger Esko Kukkasniemi, lektor i svenska vid den finska Handelshögskolan vid Åbo universitet.

Han har förmodligen själv andel i att de svenska orden faller i god jord bland studerandena. Svenskan är också det populäraste biämnesspråket.

– Jag har försökt göra svenskan trevlig och intressant, och visa att Norden är viktig.

Han har också visat att det finns intressanta svenska miljöer i Finland. Studerande på en valfri kurs har fått göra exkursioner till Helsingfors, Svenska Teatern och de olika svenska institutionerna och redaktionerna där.

Kukkasniemi undervisar blivande ekonomer och vet att de är där för att lära sig göra affärer.

– Det räcker inte med argumentet att vi är ett tvåspråkigt land och det ena nationalspråket är svenska. Man skall ha kalla fakta, berätta att Sverige är vårt nästviktigaste exportland, att vi har pengar att hämta om vi kan svenska. Det är nyttan av svenskan som man skall komma fram med.

” I bästa fall blir det som förr – folk tittade på finska tevenyheter och så ramlade de in på svenska TV-Nytt efter det. Vad kunde vara bättre?

Nyttan av svenskan för de studerande, inte nyttan för finlandssvenskarna eller finlandssvenskarnas rätt att få service på sitt modersmål.

– Den finns ju också, men det biter inte. Det behövs andra argument för att man skall lära sig svenska. Det är kontakten med Norden, det är den västliga kulturtraditionen.

– Dagens unga inser inte hur lika varandra Sverige och Finland är, med samma kulturtradition och i stort sett samma grundlag, säger Kukkasniemi.

Finlandssvenskarnas behov av service är ett argument som kan användas främst för läkare och annan sjukhuspersonal eller för jurister, menar Kukkasniemi.

För affärsmän är det mera frågan om att språkkunnighet ger fördelar.

LÅT HÖRAS. Det kommer an på var och en att hålla svenskan nyttig också i Finland.

– Om vi inte själva använder svenskans så märker ju ingen att den finns och behövs.

– Det är bra om vi börjar på svenska i butiken eller restaurangen, men inte att vi insisterar på att tala svenska för att vi HAR RÄTT till det.

– Ibland kan till och med jag tycka att det finns en gräns för vad en fem procent minoritet kan kräva. Då kan man tänka sig hur helt finska personer känner det.

Det finns små saker i vardagen som en finlandssvensk kan göra för att lyfta språket. Den som drar sig för att tala

svenska på stan kan åtminstone klicka sig fram längs webbens svenska sidor då de finns.

– Det räknas också, och om det syns att de svenska sidorna aldrig används så finns de inte där i fortsättningen.

Esko Kukkasniemi är Åbobo med en tvåspråkig uppväxt då mamma talade svenska och pappa finska. Han gick sin skola på finska och känner att han har en fot i vardera språklägret.

Och för en lärare i svenska i Finland är det bra. Bättre än att entydigt identifieras eller identifiera sig som finlandssvensk.

– Det kan vara bra att heta Kukkasniemi, säger han.

– Om eleverna möter en utpräglad finlandssvensk så tänker de instinktivt att hen är en av de andra, av motståndarna.

Esko Kukkasniemi jobbade under 1980- och 1990-talen på olika folkhögskolor och på Handelsläroverket i Åbo. År 2000 kom han efter några år av förvaltnings- och utvecklingsuppdrag vid Åbo yrkesk högskola till handelshögskolan.

– Jag ville tillbaka till undervisningen, till den här kontakten med eleverna, säger han.

Här var han igen i sitt rätta element. År 2002 valdes han till årets lärare i Turun kauppakorkeakoulu. Det är den utmärkelse han fortfarande sätter mest värde på.

Men det blev inte den enda. År 2014 belönade SFV honom med ett svensklärarstipendium, och samma år

fick han Folktingets förtjänstmedalj. Diplomen hänger på väggen i hans arbetsrum på andra våningen på handelshögskolan.

FRAMTIDEN. Det var välkommen uppmuntran. Hans jobb har blivit bara svårare år för år. Sedan svenskan blev frivillig i studentexamen har kunskaperna i svenska (och språköverhuvudet) tunnats ut bland de studerande.

– De borde kunna svenska på B1-nivå – självständiga språkbrukare – men många är praktiskt taget nybörjare. Somliga kan inte räkna till tio på svenska. Så vi kan inte börja med fackspråket utan vi måste börja med förberedande undervisning. Det tär på våra resurser och på studenternas tålmod.

– Och de som kommer till oss är inte alla de sämsta, vi har ett ganska häftigt inträdesprov. Jag kan föreställa mig hur det är annanstans.

Esko Kukkasniemi medger att han är orolig för svenskans framtid i Finland. Den eroderas bit för bit.

Han hoppas man inte går in för tvåspråkiga skolor – de svenska rummen behövs.

– Språkbad och språkduschar för finska elever är bättre.

Men lite överraskande ser han inte den finlandssvenska tevekanalens förestående slut som en katastrof, om utbudet blir kvar.

– I bästa fall blir det som förr – folk tittade på finska tevenyheter och så ramlade de in på svenska TV-Nytt efter det. Vad kunde vara bättre? ♦

Marina Catani

är ny direktör för Borgå museum

Text & Foto Benita Ahlnäs

I november 2016 tillträdde Marina Catani som direktör för Borgå museum efter FM Merja Herranen, som gått i pension. Catani valdes bland femton hugade, eftersom styrelsen önskade en person med ett brett kunskapsfält och en mångsidig arbetserfarenhet både på hemmaplan och utomlands. Det ansågs också för viktigt med en fullständigt tvåspråkig person.

Marina Catani har svenska som modersmål men har avlagt stora finska språkprovet och talar därutöver engelska, tyska, franska och italienska. Hon är en av de få konsthistorikerna i vårt land som har gjort en internationell karriär. Att hon har skrivit sin pro gradu avhandling om hur man avslöjar konstförfalskningar kom väl till pass när rättegången mot en av de största konstförfalskarna i Finland inleddes för en tid sedan. I Borgå passar det också bra med en museidirektör som är specialiserad på **Albert Edelfelt** och som håller på med sin doktorsavhandling över ämnet Albert Edelfelts ateljéstrategier.

Det är en glädjens dag när vi samtalar i Marina Catanis arbetsrum som en gång i tiden var Krigarbyns tvättinrättning i Borgå. Hon är omgiven av ett porträtt på **Gustaf III** som samsas med tavlor av **Åke Hellman** och **Juhani Linnovaara**

” Med mobiltelefon och laptop kan man jobba var som helst.

Marina Catani

- ❖ Född 1962 i Helsingfors
- ❖ Bosatt i Helsingfors
- ❖ Familj: två vuxna döttrar
- ❖ FM, konsthistoriker
- ❖ Talar utöver de inhemska språken tyska, engelska franska och italienska
- ❖ Studerat bland annat i Florens.
- ❖ Arbetat bland annat på Gotlands högskola i Visby
- ❖ Doktorand vid Åbo Akademi
- ❖ Karriär:
  - Kurator och guide bland annat på Bukowski, Hagelstam
  - Didrichsens och Sinebrychoffs museum, Retretti, Kiasma,
  - Ateneum och Svartå slott
  - Från 1.11.2016 direktör för Borgå museum

Gamla rådhuset och Holmska gården. Ur Carte Postale. Borgåvykort från sekelskiftet (1890-1910) av Tom Eklöf.

och en skänk signerad **Louis Sparre**. Redan det en källa till glädje medan den lekamliga njutningen består av Brunbergs kyssar.

– Idag har vi firat att museet har fått ett tillskottsbidrag av Borgå stad. Det var mycket välkommet, eftersom statsunderstödet hela tiden naggas i kanterna, berättar Catani.

Finansieringen är ett ständigt återkommande problem. Det handlar om att enligt moderna krav fortlöpande underhålla museets fastigheter från 1700-talet. Det handlar om löneutgifter, själva verksamheten samt en hel del annat.

– Min uppgift är att se till att vi håller oss inom budgetens ramar. Och det är ingen lätt ekvation. Alla dagar är olika, berättar Catani.

Även marknadsföring är idag en viktig komponent av museiverksamheten.

– Jag är angelägen om att träffa människor av olika slag som kan bidra till att höja museets image. Vi ser gärna att antalet museibesökare ökar, även om finansieringen måste skötas via andra kanaler. Biljettintäkterna uppgår endast till en bråkdel av utgifterna.

Catani poängterar hur viktigt det är att hålla kontakt med stadens aktörer och beslutsfattare. Mycket handlar om samarbete. Ett exempel är tävlingen som Borgå stad har utlyst angående konstverk till området på västra åstranden, som för tillfället expanderar kraftigt.

TRADITIONER OCH NYA HORISONTER. Borgå museum värnar om traditioner

samtidigt som man blickar framåt. Det nya sättet att arbeta innebär att man inte behöver vara fastklistrad i sitt arbetsrum, utan att man med en smarttelefon och laptop kan arbeta var som helst.

– Det är viktigt att vara med i den virtuella världen och synas bland annat på Facebook. Vår personal kommer att utrustas med smarttelefoner för att underlätta arbetet.

Borgå museum kan i den bästa av världar vara ett besöksmål för de över en miljon turister som årligen besöker Borgå, och för ortsborna som uppgår till över 50 000 personer. Det betyder att museet också ska synas i den virtuella världen. Museets webbsidor på www.porvoonmuseum.fi uppdateras kontinuerligt. Sidorna är ett visitkort som förhoppningsvis ger mersmak i form av →

Gamla rådhuset och Holmska gården en kulen vinterdag 2017

ett besök på museet för att känna historiens vingslag susa.

– Under lantdagen år 1809 sammanträdde adeln i Gamla Rådhuset under ledning av lantmarskalken **Robert Wilhelm de Geer** från Tervik, och borgarståndet under ledning av **Kristian Trapp**. Robert Wilhelm de Geer bodde under lantdagen i köpman Holms gård. Gamla Rådhuset var under slutet av 1800-talet rivningshotat men kunde räddas tack vare greve Louis Sparres väl emottagna föredrag om det gamla Borgå i april 1898.

LANDSKAPSMUSEUM. Borgå museum är också ett landskapsmuseum för Östra Nyland. Amanuens **Synnöve Bergholm-Kullström** berättar att en del av hennes arbete går ut på att hålla kontakt med museerna i Askola, Borgnäs, Lovisa, Mörskom, Pukkila och Sibbo. Hon bistår med råd och anvisningar och katalogisering.

Utställningar i anslutning till Finland 100 år.

Borgå museum

❖ Borgå museum omfattar Borgå gamla rådhus uppfört år 1764 som år 1897 blev stadens historiska museum och den Holmska gården från år 1762 som 1925 blev Edelfelt-Vallgren museum och från år 2005 Holmska gården. Museet ägs av Borgå Museiförening r.f. Museet finansieras med bidrag från Borgå stad och med statsbidrag.

❖ Borgå museum är också landskapsmuseum för Östra Nyland.

– Katalogiseringen är viktig inte minst med tanke på eftervärlden. Det kan finnas oerhört värdefulla föremål som är viktiga att indexera innan de förpassas till historiens dimridåer.

FINLAND 100 ÅR. Självständighetsjubileet kommer självfallet att uppmärksammas av Borgå museum. Två stora utställningar kommer att ordnas i Gamla kaplansgården, granne med Holmska gården. Den 31 mars öppnas utställningen till 150-års minnet av konstnären **Hanna Frosterus-Segerstråle**. Hon avporträtterade gärna sina åtta barn, av vilka författaren **Solveig von Schoultz** och konstnären **Lenart Segerstråle** blev de mest kända. Utställningen pågår till den 11 juni. Den andra utställningen går under namnet De där minns jag. Utställningen som öppnas den 29 september handlar om Borgåminnen under hundra år av landets självständighet. Utställningen avslutas den 31 december. ♦

”Halvvägs över långa bron och vid behov längre”

La cosa piu bella che e successa la scorsa settimana? Det är tisdagseftermiddag. Corinna Casi uppmanar oss att i samband med namnuppropet redogöra för det vackraste, det intressantaste, eller det mest spännande som hänt under den gångna veckan. Vi har lektion i italienska vid Helsingfors svenska arbetarinstitut. Rubriken jag valt kommer sig av att skolvägen för mig tagit en ny riktning i och med att Arbis flyttat till Sturegatan. Vad är alltså det mest minnesvärda som inträffat under veckan som gått sedan den förra lektionen? En oktobertisdag var det lätt att svara på frågan.

Min nya promenadväg från Södra kajen, längs Unionsgatan, hela vägen över långa bron och längs Tölövikens har visat sig vara oväntat angenäm, men den här morgonen var den något alldeles extra. Solen sken, Tölövikens låg spegelblank utan en krusning på ytan. Träd, byggnader, lyftkranar och arrangemang framträdde i vattnet så tydligt att det var omöjligt att se vad som var ”på riktigt” och vad som var bara en spegling. Som kronan på verket kom där ett grönfärgat tåg i dubbelexponering och försvann utan ljud. Jag insåg att det fanns fördelar med Arbis renovering som jag inte räknat med och att jag måste sätta alla mina krafter på att göra upplevelsen rättvisa på italienska.

Några dagar senare vandrade jag samma väg, den här gången i mulet väder och snålblåst. Löven rasslade ner från träden, det duggregnade. Framför mig vandrade två herrar av den sorgliga skepnaden, konverserande med grumliga röster. Just före en liten byggnad med påskriften WC och text på tre språk som upplyste om att ett eventuellt besök var avgiftsfritt, gjorde figurerna halt vid en buske av oansenligt format. Den ena knäppte upp byxorna och satte så igång med att lätta på livets börda, som man stundom uttrycker den sortens verksamhet. Det var mitt på dagen, en hel del människor passerade och blev liksom jag vittne till synen. Ändå verkade ingen reagera nämnvärt. Möjligen tänkte någon för sig själv att det inte var en plats där man gärna skulle plocka champinjoner om sådana uppenbarade sig, vilket stundom sker i stadens parker.

Samspråket herrarna emellan fortsatte och innan bestyret var slutfört dök där från andra hållet upp en svart man som öppnade dörren och diskret försvann in i det lilla huset, tydligen i samma ärende. Lika litet som övriga förbipasserande hade jag reagerat desto vidare på mina landsmäns tilltag, men plötsligt slogs jag av en tanke. Vi lever ju i mobiltelefonernas tid och det finns mycket få saker ”av betydelse” som får passera oförevigade. Den ovan relaterade sakläget var som sagt ingenting man fäste uppmärksamhet vid, men jag försökte tänka mig in i en situation där rollerna varit ombytta. Den svarte mannen stationerad vid busken och vår landsman prydligt på väg in i den för ändamålet avsedda lilla byggnaden. Vilka reaktioner hade det väckt om en video med detta innehåll satts att cirkulera på nätet och vilka ingredienser hade den gett diskussionen om invandrare? Det får vi aldrig veta.

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

Det var mitt på dagen, en hel del människor passerade och blev liksom jag vittne till synen.

Hur ska vi nå MÅLET när vi inte vet vart vi är på väg?

Text Kenneth Sundman ~ Foto Daniel Hansson

Daniel Hansson vill med sina föreläsningar och workshops hjälpa fler att se den större helhetsbilden.

I samband med en Tammerfors-träff för finlandssvenska landsbygdsutvecklare den 29 september 2016 inspirationsföreläste forskaren, aktivisten och pedagogen **Daniel Hansson** om helhetslösning och komplexitet. Han berättade om hur vår relation till vår medmänniska och naturen har brutit, vilka konsekvenser detta

har fått, och hur vi kan hitta vägen tillbaka till helhet.

MÄNNISKAN OCH NATUREN. Genom sitt projekt Terra Religata (www.terra-religata.se) vill Hansson möjliggöra djup återkoppling mellan människor, och mellan människa och natur, genom konstnärligt kreativ kommunikation, design, transformativa möten, kultu-

rell reflektion och tillämpat helhetstänkande. Målet är att hjälpa människor att gemensamt bana väg för bestående ekologisk balans, social rättvisa och hållbar utveckling från lokal till global nivå.

HÅLLBAR UTVECKLING. Daniel Hansson har samordnat forskningsprojekt i USA inom hållbar landsbygdsutveckling. För det praktiska genomförandet

av hållbar förändring på regional nivå rekommenderar han en bioregional approach, vilken utgår från så kallade bioregioner istället för endast traditionella politiska och ekonomiska regionindelningar. En bioregion är ett geografiskt område som fastställs utifrån både det lokala ekosystemets begränsningar och de kulturella förutsättningarna. Ett exempel är ett kustnära avrin-

ningsområde som möjliggör och samtidigt begränsar jordbruket inom en viss region. Med en bioregional helhetsapproach så sker planeringen samordnat för hela avrinningsområdet så att t.ex. den totala mängden kväve och fosfor från konstgödsel inte överstiger regionens ekologiska bärkraft och orsakar okontrollerbar övergödning. Samtidigt tar man vara på regionens lokala traditioner och kultur för att understödja ett levnadssätt i balans med naturen. Hansson förespråkar alltså en samhällsplanering i samklang med både lokala traditioner och naturens egna förutsättningar.

KOMPLEXITET. Som civilisation har vi förlorat vår djupa samhörighet med naturen, och Hansson vill därför med sina föreläsningar och workshops hjälpa fler att se den större helhetsbilden. Om vi lär oss förstå hur saker hänger ihop med varandra och med sitt större sammanhang så kommer vi sedan att kunna lösa verkliga systemproblem på djupet. Enligt Hansson så är detta en konst som vi måste öva oss på för att bemästra, vilket deltagarna i Tammerfors fick prova på genom en ritövning.

Om vi lär oss förstå hur saker hänger ihop med varandra och med sitt större sammanhang så kommer vi sedan att kunna lösa verkliga systemproblem på djupet.

Naturen och den globala miljökrisen är mycket komplexa och samhällets egen komplexitet ökar med allt snabbare takt. Vi behöver därför, enligt Hansson, lära oss se de avgörande mönstren, sambanden och processerna för att inte förenkla bilden på fel ställen och dra grundlösa slutsatser som leder oss till felaktiga beslut som får ohållbara konsekvenser. Lokalt påverkar globalt och tvärtom; ofta på sätt som förvånar. Och alla våra beslutsprocesser måste vägas inom ramen för sitt rätta sammanhang i både tid och rum. Endast med en sådan helhetssyn så blir hållbar utveckling möjlig.

PROBLEMHÄRVOR. System som består av flera samverkande problem, är ofta problemhärvor som "lever sitt eget liv". Själva systemproblemet är ibland inte fullt begripligt förrän en lösning hittats, och lösningen är inte alltid uppenbart "rätt" eller "fel". Hansson betonar att vi därför måste föra vår problemlösning till en helt ny nivå.

Lokalt påverkar globalt och tvärtom; ofta på sätt som förvånar.

Enligt Hansson så behöver vi öva oss på att se hur ting och händelser hör ihop och samverkar i mönster och processer, något som vi är dåligt förberedda på kulturellt. Det avgörande är ofta att förstå att proportioner avgör vad som är för mycket eller för lite – inte kvantiteterna i sig. Med andra ord: Förståelse kommer när t.ex. en begränsad naturresurs ställs i proportion till dess för-

nyelsetakt, inte genom att vi bara tittar på naturresursens kvantiteter utan sammanhang. Problemet är att vi i dag är besatta av siffror och kvantifiering, ofta lösryckta från ett förklarande sammanhang. Detta leder till förvirring och skenbar förståelse.

Under sin föreläsning citerade Hansson 1600-talsfilosofen **Spinoza** och visdomstraditioner från Nordamerikas indianer. Spinoza betonade vikten av att utgå från "ordningen och förbindelsen mellan tingen" för att kunna förstå världen. Indianerna ser den röda höken som en symbol för det upphöjda perspektiv där vi låter oss själva se den större bilden av landskapet från hög höjd innan vi agerar – precis som höken som dyker efter sitt byte på rätt plats vid exakt rätt tidpunkt. På samma sätt, menar Daniel Hansson så behöver även vi höja blicken för att se helheten och inte bara delarna. Endast då blir vi kapabla att lösa vår tids verkliga problem och att planera för framtidens samhälle i balans med Jorden. ♦

Den granen växte fel

Det är en gnistrande vinterdag, en sådan som endast beskär oss några få varje år. Genom skogen vandrar vi och förmiddagens solstrålar letar sig in mellan grenverket och bildar upplysta vägar.

Bland alla finländska granar så stannar vi plötsligt till framför ett exemplar över vilket det vilar något sorgesamt. Det är en hög pelare som sträcker sig mot himlen. Problemet är bara att hela trädet är grått och förtorkat.

När vi går närmare så ser vi att trädet börjat satsa på att växa horisontalt. De lägsta grenarna som är frodiga och gröna täcker redan ett förunderligt stort område med sin täta barmatta.

Det är som om trädet börjat söka sig andra vägar när den skadade barken högre upp på stammen gjort att trädet förlorat sin förmåga att växa uppåt.

Det kan tyckas som en snillrik anpassningsförmåga i hårda tider och trädet kunde beskrivas som en sann överlevare. Det hade kunnat vara skogens budskap till oss. Men den här gången övertygar det oss inte. Tvärtom är det något sorgligt som vilar över det här trädets gestalt. Det är som om det förlorat något av sin innersta identitet. Ett träd skall helst växa uppåt, i synnerhet granar, och inte försöka efterlikna någon form av marktäckare eller låglänt markvegetation. Det är liksom inbyggt i granens DNA.

Det går en tid och jubileumsårets programpunkter och satsningar börjar visa sig lite överallt. Bland dem finns kampanjen Framtidens gran som är en fortsättning på självständighetstraditionen som går ut på att plantera jubileumsträd.

Årets kampanj startade på Snellmansdagen i Joensuu och målsättningen är att så många finländare, utlandsfinländare och Finlandsvänner som möjligt skall plantera ett festträd under 2017.

Bakom kampanjen finns en lång tradition. När Finland fyllde femtio år lär det skall ha planterats över 30 000 gårdsgranar, som drivits upp av frön från den självständighetsgran som såddes 1917 i Brunnsparken i Helsingfors.

Granen är således nära förknippad med vårt land och vår historia. Väger man säga identitet? Det är kanske därför som en förtorkad gran i vintersolen rör vid något fundamentalt i min folksjäl. Det desperata utbredande i fel riktning väcker känslor. Håller även vårt jubileumsträd som såddes 1917 på att växa upp i lite fel riktning just nu? Jag tänker på dagens samhällsklimat i vårt land.

Det är mycket aktivitet, nya växtsätt och vägar som skall prövas. Men vad föder det? Många nya grenverk! Javisst! Men man bör samtidigt fråga sig om erövrande av mark och tillväxt på andras bekostnad kan ses som en vinst? Finns det kanske risk för att man aktivt kväver all annan vegetation där man drar fram i sin enögda strävan.

Den här vinterdagens symbolik kan appliceras på många områden av samhällelig utveckling i vårt jubileumsland. Inte minst språkfrågan. Om vi inte aktar oss som nation, kan vi riskera att stå där som en förtorkad gran med förlorad identitet som ändå desperat hävdar vår rätt att växa fast riktningen är helt åt skogen.

Det finns gånger då det enda rätta är att hugga ner förtorkade träd och så nya frön. Det gör ont, men är alla gånger bättre än den förvanskade finländska identitet vi nu ser breda ut sig över Kalevalas moar.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG ÄR LÄRARE, JOURNALIST OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

Ett träd skall helst växa uppåt, i synnerhet granar, och inte försöka efterlikna någon form av marktäckare eller låglänt markvegetation.

Viking Söderholm, pensionerad lots ute på lotsstationen på Fäliskär/Rönnskär i Bergö skärgård, berättar om livet som lots och skildrar spännande strapatser ute i havsbandet.

Ny handledarutbildning om storytellingmetoder

Text Christine Skogman ~ Foto Ann-Sofi Backgren

Den sista september 2016 avslutades det av SFV ledda Erasmus+-projektet Raising Strong and Resilient Communities. – Som ett resultat av projektet jobbar vi nu med att få fram en nätbaserad handledarutbildning för dem som är intresserade av storytelling, säger Ann-Sofi Backgren, specialsakkunnig på SFV.

Storytelling är ett vitt begrepp. Den infallsvinkel av storytelling vi har jobbat med i det här EU-projektet är metoder, säger Ann-Sofi.

Under två år har SFV lett EU-projektet om storytelling där alla nio partners runtom i Europa har testat olika storytellingmetoder. Varje pilotområde har testat minst fem metoder, valda utgående från pilotområdets karaktär och syfte. I Finland utgjorde skärgårdsön Bergö ett pilotområde.

– På Bergö har vi med hjälp av metoden OPERA - ett processutvecklingsverktyg, tagit fram de fem viktigaste åsikterna och åtgärderna om hur man vill utveckla Bergö. Bergö är en del av UNESCO:s världsarvsområde Kvarkens skärgård, vilket har varit fokuset. Vi har inventerat Bergös styrkor med hjälp av metoden Community mapping, och ordnat ett större berättarcafé på världsberättardagen. Lokala bergöbor lyfte då fram kunskap om det lokala samhället genom berättelser. Vidare har vi jobbat med metoder som story walk, story circle och sharing stories med fokus på företagande.

– På Sicilien igen har man till exempel använt sig av Tree of life-metoden bland unga flyktingpojkar i 16–17-årsåldern. Tree of life-metoden går ut på att man berättar sin livshistoria med hjälp av "livets träd", där grenar, löv och rötter utgör bakgrund, värderingar, hemland, viktiga personer och så vidare. Tillsammans bildar vi Forrest of life. Genom den här metoden får vi en större förståelse för varandra och för vem vi är. Metoden är mycket populär inom biståndsorganisationer, säger Ann-Sofi.

På andra håll i Europa har projektets partners använt sig av storytelling

FOTO: PIA PETTERSSON

för att till exempel överbrygga konflikter i samhället och med hjälp av myter och legender skapat attraktion för små byar ute på landsbygden och på så sätt hjälpt små företag att klara sig och till och med växa.

HANDBOK. Ann-Sofi Backgren berättar energiskt om EU-projektets slutprodukter som nu finns tillgängliga för allmänheten. Inalles är det frågan om tre produkter: En handbok, ett kurskoncept, samt youtubeklipp med best practice, fritt översatt bäst praxis. Föreningar och organisationer men också privatpersoner ska kunna dra nytta av dem.

– Varför inte också organisationer inom de privata och offentliga områdena? frågar sig Ann-Sofi.

Handboken, främst skriven av projektets primus motor Peter "Storybag" Frühmann från Nederländerna, innehåller allt från metoder till best practice. Tanken är att handboken kan vara till hjälp för utbildare och lärare. Kurskonceptet är utvecklat för vuxenutbildare och video- och ljudmaterialet kommer att delas fritt på projektets webbplats www.rsrc.eu.

”

Samhället står inte stilla, vi lever i en ständig process och vi är med i ett flöde.

HANDELDARUTBILDNING. – Vi siktar på att köra igång med handledarutbildningen under 2017. Just nu är utmaningen att hitta smarta tekniska lösningar, säger Ann-Sofi. I utbildningen ingår det bland annat att dra en egen grupp. Utbildningen riktar sig till föreningar och organisationer men också privatpersoner.

Varför ska jag delta i en handledarutbildning inom storytelling?

– Samhället står inte stilla, vi lever i en ständig process och vi är med i ett flöde. För att hantera flödet och nya utmaningar behövs arbetsredskap. Storytelling är ett bra redskap. Genom att delta i utbildningen får du förutsättningarna att bli en facilitator.

På SFV:s webbplats www.sfv.fi finns inom kort information om handledarutbildningen för den som är intresserad.

– Det finns olika ingångsvägar till storytelling. Många aktörer jobbar med storytelling i dag, men vår nisch inom det här området är metoderna. Det kan vi och det förmedlar vi gärna vidare, säger Ann-Sofi.

Mera information om Erasmus+-projektet finns på www.rsrc.eu. ♦

Dagiset Marias Asyl satsar på KULTUR

Text & Foto Rabbe Sandelin

Det är en krispig vinterdag i mitten av februari då SFV-magasinet besöker daghemmet Marias Asyl i centrum av Helsingfors. Daghemmet satsar mycket på kultur och det har blivit dags för teaterföreställningen Den förträfflige herr Glad av Teater Taimine. Dagiset är ett av tre som drivs av Stiftelsen Sedmigradsky, och ett av de äldsta i Helsingfors, grundat 1847.

Föreståndare **Nora Karlsson** tar emot i sitt kontor, inhyst bakom köket där dagisets egen kock precis har fått dagens mellanmål utserverat. Att ha egen kock på dagiset betyder mycket för Nora Karlsson.

– Vi strävar efter att maten skall vara god, näringsrik, inhemsk och utan onödiga tillsatser.

Att barnen kan vara med och göra till exempel säsongsspecifika bakverk är också en stor fördel. Det hela blir en del av den trygga, trivsamma och stimulerande miljö som Semigradsky strävar efter.

– Vi har också lite mindre grupper än många andra dagis, så måltiderna blir ganska lugna stunder där vi uppmuntar till prat och umgänge. Det hela blir en del av matfostran och matkulturen.

Föräldrarna är överlag nöjda med de särdrag som gör att Sedmigradskys verksamhet skiljer sig en aning från andra dagis i Helsingfors. De tre Semigradsky-dagisarna skiljer sig dessutom del-

Småbarnspedagogiken utvecklas snabbt och föreståndare Nora Karlsson ser det som viktigt att det i tillägg till behörig personal finns representanter för olika sorters utbildningar på dagiset.

vis från varandra. Då Marias Asyl satsar på språk och kommunikation, den finlandssvenska kulturen, sociala färdigheter och trafiksäkerhet (på grund av det fysiska läget) betonar till exempel Munksnäs småbarnsskola ekologi och grön flagg, och Semigradskys Småbarnsskola 1 rörelse och gymnastik.

”

Alla får känna glädje i att skapa fritt i olika material, och se och uppskatta sitt eget och andras resultat.

– Vi följer förstås samma styrdokument som alla andra, som dagvårdslagen och lagen om småbarnspedagogik. Samtidigt beaktar vi FN:s barnkonvention, och utvecklar vår egen pedagogik enligt vår värdegrund och våra verksamhetsprinciper. Varje dagis gör en egen pedagogisk verksamhetsplan, och individuella planer för de enskilda barnen.

GRUNDTRYGGHET. Till Sedmigradskys värdegrund hör begrepp som grundtrygghet, ärlighet och respekt. →

Då vädret tillåter får man gärna och skrinna med de äldsta barnen på daghemmet. Philippe Ilivitzky, Lily Rosenberg och Lene Sergelius visar villigt upp sina färdigheter, här på Johannesplanen invid Johanneskyrkan i Helsingfors.

FOTO: CHRISTINE SKOGMAN

Skådespelaren Mikael Strömberg i föreställningen Den förträffligen herr Glad.

– I tillägg vill vi hjälpa till att skapa barnets grunder när det gäller förnuft, hjälpsamhet och självständighet, berättar Karlsson.

Värdegrunden skiljer sig knappas radikalt från andra dagisar, men vingslagen från dagisets långa och intressanta historia känns nästan konkret; Franz Fredric Sedmigradskys porträtt, prytt av en cylinderhatt, tittar ut över barnen varje dag i vestibulen.

– Den historiska kopplingen är viktig, och speglar sig också i de kulturtraditioner vi lär ut. Den språkliga och kulturella identiteten hänger ju starkt ihop.

Finlandssvenska kulturtraditioner syns varje år i verksamheten. I tillägg till självskrivna som Lucia och Runebergsdagen firas även Frans Sedmigradskys födelsedag, och innevarande år förstås även Finlands 100-årsjubileum.

– Vi besökte i år även Sedmigradskys grav på Sandudd, och det besöket födde många intressanta och viktiga diskussioner med barnen.

KONST OCH KULTUR. Nora Karlsson berättar att dagiset satsar mycket på kultur. Det blir besök på konstutställningar, konstmuseet Ateneum, olika gallerier, och biblioteksbesök.

– Barnet blir delaktigt i den finlandssvenska kulturen genom lek- och sångtradition. Målet med vår konstfostran är att både barn och personal skall kunna njuta av den och ha roligt. Barnen ska få uttrycka sig, och få möjlighet att förstå sin kultur.

Det handlar både om sång och musik, bildkonst och motoriska färdigheter.

Nora Karlsson betonar att ett rotfäste i den egna kulturen även bäddar för förståelse för andra kulturer.

– Vi har roligt tillsammans, men vi arbetar också seriöst och tar till exempel barnens egna konstutställningar på allvar. Alla får känna glädje i att skapa fritt i olika material, och se och uppskatta sitt eget och andras resultat. Vi lär ut att det inte finns rätt eller fel när det gäller resultatet av kreativt skapande.

DYNAMIK I PEDAGOGIKEN. Småbarnspedagogiken utvecklas nuförtiden snabbt. Nora Karlsson ser som viktigt att det finns behörig personal, och att personalen dessutom representerar olika infallsvinklar till sitt arbetsområde.

– Det skall finnas flera åsikter. I personalen har vi både barnträdgårdslärare, socionomer och barnskötare. Samtidigt har vi ett bra generationellt utbyte; alldeles nytexaminerade kan byta åsikter och erfarenheter med personer som varit längre i arbetslivet. ♦

Alltid gick han i sin gamla grå hatt, sin slitna kappa och sin blå frack med blanka knappar, åt mycket tarfligt och var nästan aldrig med om sådana nöjen som kostade penningar.

Franz Fredric Sedmigradsky

❖ Franz Fredric Sedmigradsky föddes 1783 och växte upp i Stockholm. Han innehade en ritlärartjänst vid Åbo Akademi men tillbringade största delen av sitt liv i St Petersburg som porträtt- och landskapsmålare. I Finland hade han goda vänner; vänskapen med Gustav Magnus Armfeldt bestod livet ut.

Till Helsingfors kom han som pensionär. Han drog sig bort från offentlige-

ten och därför är det inte speciellt mycket vi eller ens hans samtid visste om honom. Han kunde ses när han promenerade omkring, klädd i sin gamla sirliga dräkt. Zacharias Topelius beskrev honom: "Alltid gick han i sin gamla grå hatt, sin slitna kappa och sin blå frack med blanka knappar, åt mycket tarfligt och var nästan aldrig med om sådana nöjen som kostade penningar."

Vissa ansåg honom vara ett snällt, gammalt original medan andra trodde han var mindre snäll och i stället snål och girig eftersom han ansågs vara rik. Han skrev emellertid ett testamente till förmån för barnen i Helsingfors. Detta testamente skrevs så skickligt att det ännu idag kan följas för en modern dagvårdsverksamhet.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson
PERSONALADMINISTRATÖR

Verksamhetsgranskning

Mars månad är högsäsong för verksamhetsgranskare och revisorer. Begreppet verksamhetsgranskning har nu varit i bruk drygt sex år i föreningar och mindre bostadshusbolag. Termen togs i bruk för att skilja lekmän från professionella granskare. Det är nu endast auktoriserade granskare som får kalla sig revisorer medan övriga kallas verksamhetsgranskare. Föreningar använder oftast de sistnämnda men revisionslagen anger gränserna för när en förening måste använda auktoriserade revisorer. Om verksamhetsgranskning finns bestämmelser i föreningslagen men också vissa delar av revisionslagen måste tillämpas.

1 KRAV PÅ GRANSKAREN. Det finns inga direkta kompetenskrav på en verksamhetsgranskare. Detta är ett medvetet val i Föreningslagen. Då majoriteten av alla föreningar sköts som förtroendeuppdrag av frivilliga kan man inte ha rigorösa krav som skulle gälla alla föreningar. Stora föreningar måste ju anlita revisorer som avlagt examen. I Föreningslagen nämns endast att granskaren skall ha tillräcklig behörighet enligt de krav uppdraget ställer. Andra krav som ställs är att granskaren är en fysisk person som inte får vara försatt i konkurs. Granskaren får inte heller ha bindningar som gör hen jävig.

2 ANSVAR. Revisorerna och verksamhetsgranskarna har givetvis ett visst ansvar. Om styrelsens och verksamhetsgranskarens ansvar stadgas huvudsakligen i föreningslagens 39 paragraf. Revisorer ansvar regleras i Revisionslagen. I föreningar är det ofta fråga om ekonomiska skador som kan uppstå men även civil- och straffrättsligt ansvar kan komma ifråga.

3 ARVODEN. I föreningslagen finns inga bestämmelser om att ersättning till verksamhetsgranskare. Föreningar kan betala ett arvode men det är inget tvång och granskaren kan inte heller kräva ett arvode. Ofta utförs uppdraget utan ersättning. Ibland nämns i föreningens stadgar att man skall betala ett skäligt arvode mot räkning. Arvodet bör förstås vara i proportion till föreningens ekonomi. Viktigt är att ha en konsekvent linje om detta i föreningen. Och givetvis är det viktigt att kandidater till eller nyvalda verksamhetsgranskare får information om föreningens arvodesprinciper.

4 OM GRANSKNING I STADGARN. Notera att om föreningen ändrar sina stadgar bör man överväga hur valet av granskare formuleras i stadgarna. Om man vill ha frihet att skifta mellan revisorer och verksamhetsgranskare bör båda alternativen framgå av stadgarna. Om man däremot skriver enbart revisor eller enbart verksamhetsgranskare är man tvungen att använda någon av dessa. En revisor får nämligen inte utföra verksamhetsgranskning eller vice versa. Endast i föreningar med stadgar godkända före år 1.9.2010 och som har formuleringen revisor i sina stadgar, kan man välja mellan revisor eller verksamhetsgranskare eller en kombination av dessa. Om det i äldre stadgar står CGR eller GRM-revisor är man tvungen att också nu använda auktoriserad revisor.

5 VAD BÖR MAN GRANSKA? Tips om hur en granskning utförs finns på SFV:s webbplats under rubriken "Föreningsresursen". Där finns också ett färdigt underlag till verksamhetsgranskningsberättelse.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barnträdgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

SFV-MAGASINETNS PRENUMERANTER
(INKL. SFV-MEDLEMMAR) 23.1.2017

8774

SFV:S FONDER

418

SFV:S EGET KAPITAL 31.12.2015:

98,7 miljoner euro

ANTALET KURSER SOM ORDNADES
I SAMARBETE MED ANDRA
ORGANISATIONER 2015:

808 st.

REGIONVIS:

ÖSTERBOTTEN 403 kurser

ÅBOLAND 82 kurser

NYLAND 323 kurser

ANTALET DELTAGARE I KURSERNA:

15 903 personer

ANTALET CIRKLAR ÅR 2015:

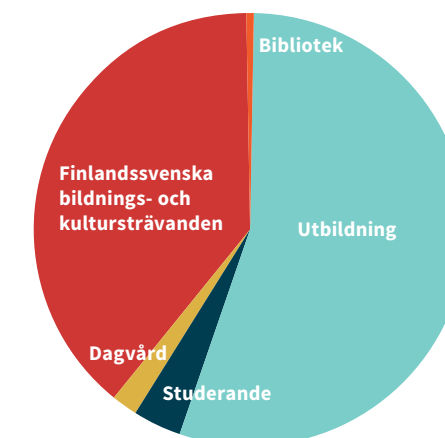
82 st, 932 deltagare

UTDELNING 2016

BIDRAGSKATEGORI SFV:s allmänna bidrag (februari + september)

Ändamål	Belopp
Tyngdpunktsområden	
100-årsjubileet av Finlands självständighet 2017	41,000
Finlandssvensk identitet	127,340
Samarbete över språkgränser	144,710
Svenskspråkig utbildning	114,620
Övriga ändamål	
Annat ändamål	92,800
Bokprojekt	20,000
Evenemang (bildning eller kultur)	104,006
Fortbildning	52,248
Litteraturanskaffning	28,650
Verks.bidrag f sv skolor och daghem på finskspr orter	45,500
Verksamhetsbidrag för förbund	245000
Verksamhetsbidrag för språkbad på svenska	7,100
	1,022,974
Återtagningar (2014-2016)	-3,400
Övriga bildnings- och kulturbidrag	1,456,109
Elevstipendier och övriga ändamål från specialfonder	56,010
Priser och medaljer	141,500
Stipendium för god prestation i svenska som andra språk i studentskrivningar, A och B-nivå	5,000
Förmedlade EU-stöd	65,615
TOTALT (EXKLUSIVE KURS- OCH CIRKELBIDRAG)	2,743,808

FÖRDELNINGEN AV SFV:S UTDELNING 2016

! MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar 15 euro/år. Till förmåner hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar. Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post sfv@sfv.fi eller ring 09-6844 570.

! DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

Kano Eino (1631 - 1697) . Wikimedia

Text Tove Fagerholm

JAPAN I FOKUS

Japansk poesi har sina rötter i det mänskliga hjärtat och spricker ut i oräkneliga löv av ord.

(Ki no Yoshimochi, död 919)

Arstidernas vandring genom ett älskat landskap, kortvarig lycka, livslång sorg, sviken kärlek och ouppfylld längtan – det är ämnessfären för klassisk japansk poesi.

För mig har japansk poesi varit femradig waka – utsökta miniatyrer ur den vackra lyrikantologin *Sången från Ogura*, och den tretradiga haikun. Dessa dikter är som destillat av min föreställning om Japan, ett land jag endast besökt via litteraturen, men alltid drömt om. Jag märker att jag har omhuldat en utpräglat estetisk bild, i synnerhet när det gäller poesin. Klassisk japansk poesi är tidlös och universell. Den står för idealbilden av den japanska människan: förfinad, taktfull, utsökt artig, djupt kultiverad. I prosaverk har jag stött på en mörkt kontrasterande fränsida som utmärks av kyla, gemenhet och grymhet. På jakt efter en mera nyanterad bild av Japan har jag samlat på japansk litteratur.

Jag känner starkt läsmotstånd när jag får tag på en modern japansk poet, men inser snart att allt som skrivs i Japan i dag på något plan för en dialog med det klassiska arvet.

*Gräshoppor –
trampa inte sönder
daggens skimrande pärlor*

(Issa 1763-1827)

Hiromi Ito är en av Japans främsta och mest tongivande moderna poeter. I samlingsvolymen *Gratulerar till din förgörelse* trampas daggens skimrande pärlor sönder, en efter en. Itos poesi avviker fullständigt från rådande poetisk tradition. Gamla myter träder fram i nutida dräkt, verkligheten slungas i ansiktet på mig, jag kan inte värja mig. Många dikter liknar seanser och suggestiva upprepningar borrar sig ner i läsarens medvetande.

Den långa dikten *Jag är Anjuhimeko* har Ito själv läst in på YouTube. Den är en av hennes svåraste och märkligaste dikter, där hon transkriberar en urgammal myt som sjöngs fram ackompanjerad av musik i medeltida scenkonst. Ito manar fram ett skräckkabinett, en monsterbild som visar världens kaos, våld och vansinne.

Ito diktar ständigt om flickor som utan undantag möts av våld och motgångar. Att vara flicka är att gå genom en värld av fallluckor. Matriarkatets genealogi tecknas både smärtfyllt och med humor. Hon binder samman generationer av kvinnoliv och skriver fram ett släkträd.

Hiromi Ito föddes i Tokyo men bor numera i Kalifornien tillsammans med konstnären Harold Cohen. Flytten till USA får henne att skriva om migration, hemlöshet och om att befinna sig i sprickan mellan två språk, att förvisas till tystnad på grund av språkförbistring. Hon har börjat skriva essäer om migrationens konsekvens. Ito är en rykande aktuell författare, inte bara i Japan utan i en verklighet jag inte förmår utstänga, hur gärna jag än vill.

*Osaka-passet
delar de resandes ström
Obekant välkänd
resfärdig återbördas
mötas här för att skiljas*
(Semisaru, data okända)

Kakuzo Okakura för mig snabbt tillbaka till det gamla Japan. Vad kan vara mer japanskt än teceremonin? Den legendariska *Boken om te* kom ut på engelska 1906. Nu finns den tillgänglig i ny svensk utgåva. Den lilla boken är utsökt som ett klassiskt poem. Den ger en strålande inblick i estetik, etiken och filosofin bakom den japanska teceremonin. Dessutom ger den god information om olika tetyper och om hur man bör tillreda och dricka te. Det är en älskvärd liten introduktion till japansk kultur i allmänhet och dess ceremoniel i synnerhet.

*Måhända te sig
dagens bekymmer en gång
som ljuva minnen –
Vad förr jag kallade sorg
minns jag ju nu med glädje*
(Fujiwara no Kiyosukee 1104-1177)

Natsume Soseki verkade som professor i engelsk litteratur vid Kejsrerliga universitetet i Tokyo. Han var en av de första japanska författarna som lät sig influeras av västerländsk litteratur och han har i sin tur påverkat många av sina landsmän.

Romanen *Kokoro* anses vara en av hans viktigaste böcker. Ordet kokoro kan översättas med hjärta, själ, innersta väsen. Det är vänskapens olika skiftningar som på ett utsökt sätt skildras. Det är också berättelsen om en ytterligt tillbakadragen och sluten man som för sin yngre vän blottar sitt innersta väsen innan han begår självmord.

Den unga mannen vägleds och tillåts växa i denna ömsesidiga vänskapsrelation. Med varsamhet och psykologisk insikt visar Soseki hur mötet med en annan människa sätter djupa spår i det unga sinnet. Det blir en gåva och en rikedomskälla som den andres död aldrig kommer att utplåna. En stor sorg blir livslång glädje.

Soseki tecknar en fin bild av japanska traditioner och japansk livsstil i ett brytningsskede där det moderna samhällets utsätter individen för vilshenhet och ensamhet.

*Hur varaktig din
kärlek är vet jag icke –
Men medan dagen
grytt känns mitt sinne lika
upplöst som mitt svarta hår*
(hovdamen Horikawa, 1100-talet)

Yasunari Kawabata tilldelades Nobelpriset i litteratur 1968. Han är en av vår tids stora kärleksdiktare. Mästerverket *Snöns rike*, endast 142 sidor, rymmer allt som gett Kawabata ryktbarhet: sublim kvinnopsykologi, förfinad sensualism, raffinerad stilkonst och detaljskarpt tecknade naturskildringar.

Kawabata föddes i Osaka. Fadern var läkare och familjen präglades av ett djupt intresse för konst. Tidigt blev döden en realitet i gossens liv. Innan han fyllt femton år hade han förlorat sina föräldrar, farföräldrar och även en syster.

Redan under studietiden vid kejsrerliga universitetet i Tokyo publicerade han sig flitigt i unglitterära tidskrifter. Dödens tragik och den dödsdömda kärleken var från början hans huvudmotiv.

I *Snöns rike* förälskar sig en medelålders förmögen estet, Shimamura, i den unga geishan Komako. Förbindelsen är från början dödsdömd. Shiamuras trötta och blaserade hjärta orkar inte öppna sig för en djup passion, men Komako vägrar i sinhängivenhet och förtvivlan att inse detta. Hennes sinne ”är lika upplöst som hennes svarta hår”. Boken slutar dramatiskt med en förödande eldsvåda. Som vanligt står Shimamura där som åskådare, hela sitt liv har han varit en iakttagare, inte en aktör, i livets skådespel. Sublimt fångar Kawabata människohjärtats ödsliga frusenhet i berättelsens avslutande mening: *När han återvann balansen föll hans huvud bakåt, och Vintergatan strömmade in i honom med ett dån.*

Kawabata ändade förmodligen sitt eget liv genom gasning.

*Mitt forna palats -
hur bräken frodas utmed
dess murkna takföt -
Låt mig stå här och minnas
det ohjälpligt förflutna*
(Exkejsar Juntoku 1197-1242)

Yukimo Mishima litterära produktion borrar sig djupt ner i det förflutnas kultur och traditioner. Århundraden av beslutssam isolering har tillåtit Japan att utveckla en sant unik civilisation. Ett av hans främsta verk, *Den gyllene paviljongens tempel*, har en helig arkitektonisk relik som egentlig huvudperson.

Romanen bygger på en verklig handling. Den andra juli år 1950 förstördes det berömda zen-templet Kinkakuji i Kyoto i en våldsamt mordbrand. Denna mer än femhundra år gamla gyllene paviljong var ett unikt mästerverk och betraktades som ett nationellt minnesmärke. Den antändes med berättmod av en olycklig och obalanserad zen-novis. Han hade beslutat sig för att dö en sensationell död genom att låta sig uppslukas av lågorna tillsammans med templet, men modet svek honom och han flydde till en närliggande kulle.

Mishimas roman om denna händelse präglas av en dostojevskisk våldsamt och lidelse. Här finns också Dostojevskijs plågsamma kamp med de eviga frågorna om godhet, ondska, förlåtelse och kärlek. Två av bokens centralgestalter talar för en nihilism som är minst lika extrem som i *Onda andar*. Men i motsats till Dostojevskijs nihilister kan läsaren inte identifiera sig med Mishimas unga novis *Mizoguchi*. Han står utanför alla värdenormer. Han är paralyserad av det gyllene templets skönhet. Han har svårt att uttrycka sig eftersom han stammar svårt. Stamningen skapar inte bara en barriär mellan honom och den yttre världen, den ger honom inte heller tillgång till en inre värld.

De flesta människor kan tack vare sitt lediga herravälde över orden hålla dörren mellan den inre världen och den yttre världen vidöppen, men för mig har något sådant varit omöjligt. Tjock rost har samlats på nyckeln.

Mishima har själv vittnat om en stark längtan att möta verkligheten inom ett område där orden inte finns. Orden besudlar den genuina renhet han längtar efter.

Den mentalt obalanserade Mizoguchi besudlar varje spår av renhet. Templets överjordiska skönhet förföljer honom. Tillhör han templet eller tillhör templet honom?

På templets högsta spira flyger en gyllene fenixfågel i evighet genom tiden på blänkande vingar. Skall fågeln återuppstå när lågorna från Mizoguchis våld förtärt allt?

Den gyllene paviljongen återuppfördes 1955 exakt i ursprunglig form. Högt där uppe seglar den gyllene fågeln fortfarande och tiden slår mot vingarna.

Yukimo Mishima var oerhört produktiv. Han har skrivit 40 romaner, 18 skådespel, 20 novellsamlingar och 20 essäböcker. Tre gånger blev han Nobelprismominerad men det är tänkbart att hans radikala konservatism verkade till hans nackdel, trots att han allmänt betraktades som sin generations främsta författare. Han grundade den högerextrema

studentrörelsen Tatenokai 1968. Japans första Nobelpris i litteratur tilldelades Kawabata.

Den 25 november 1970 iscensatte Mishima en statskupp där han uppmanade soldaterna att göra uppror mot demokratin och restaurera kejsardömet. Därefter begick han seppuku (rituellt självmord)

*Uppe bland bergen
känns ensamheten som tyngst
i vinterns dvala –
Främlingar dväljas i fjärran
och gräset är vissna strån*
(Minamoto no Muneyuki)

Susaku Endo är en av Japans viktigaste moderna författare. Hans verk omspanner allt från andra världskrigets grymheter till samtidens bristande lyhörddhet för inre mänskliga behov. Moraliska och andliga konflikter står ofta i fokus. Endo konverterade tidigt till den katolska tron. Han beskriver själv sitt författarskap som försök att ”sy om den västerländska kostym”, som hans varmt katolska mor klätt honom i. I sitt genombrottsverk, *Tystnaden* ställs västerländska och japanska inställningar till kristendom, synd och skuld mot varandra. Det är en historisk roman om hur kristendomen under 1600-talet förbjuds i Japan. De svåra förföljelserna av de kristna mellan 1614 och 1650 är väl dokumenterad. Historien ger Endo ett instrument för att sprida ett existentiellt kristet budskap. Guds tystnad löper som ett stumt eko genom hela romanen.

Under krigsåren var Endo tvungen att leva ett dubbelt liv eftersom kristna förtrycktes som anhängare av fiendens religion. Japan förlorade kriget och drabbades av en social, kulturell och även religiös förödmjukelse. Nationen sökte en ny början och en dialog uppstod. Både kristendomen och buddhismen bredde ut sig. I ljuset av 1600-talets svåra förföljelser uppstod frågan om att kristendomen och västerländska idéer kanske inte passade japanerna. Romanen *Tystnaden* kom till i en atmosfär av eftertanke. Snart betraktades romanen som ett enastående litterärt verk, först i Japan, men inom kort över hela världen

Endos propagerar för en moderlig Kristus, en ständig följeslagare, som trofast stöder svaga personer i deras plågor. Hos Endo kan Kristus förliknas vid en mor som förlåter allt ont barnen gör utan att mäta ut något straff. Hans Kristus bär också likhet med den Buddha som är barmhärtighetens symbol i Japan. Hans budskap har kristna rötter men vida japanska och globala referensramar där den moderliga Kristusgestalten delar vårt mänskliga lidande.

Emakimono, deskriptiv rulle, Nationalmuseet i Tokyo. Wikipedia

*Var ens i mytisk
tid då gudar strövade
omkring härnere
Tatsutas vatten så rikt
infärgat med purpurrott?*
(Ariwara no Narihira, 825-880)

Kenzaburo Oe har i sin stora roman *M/T och berättelsen om skogens under* återknutit en mytisk forntid med nutiden. Han tilldelades Nobelpriset i litteratur 1994 med motiveringen att han med poetisk kraft skapar en imaginär värld, där liv och myt förtätas till en skakande bild av människans belägenhet i nutiden.

Minnen från barndomen, den lilla byn i dalen, skogen och naturen på ön Shikoku, myternas och sagornas värld dominerar Oes författarskap i nära anknytning till den äldste sonen som föddes med en obotlig hjärnskada, men visade sig ha en särskild talang som kompositör.

Många är de godhetens mirakel som räddar människorna när de är som mest utsatta i Oes fjärran, skogskransade dal. Denna dal framstår för mig som en symbol för min egen värld och jag associerar också till Gösta Ågrens samlingsvolym *En dal i vål-*

det. Det är ganska paradoxalt att finna paralleller mellan Oes väsensfrämmande mytologi och nutida verklighet, men när jag läser om skogens under sker det underverket att en strimma av djupare insikt når fram ända hit till en finländsk skogsälskare.

*Lyss! Likt snyftningar
av längtan vågornas slag-
O, blåser vinden
i natt från den fjärran ort
där min älskade dväljes?*
(Murasaki Shikibu, 974-1031)

Haruki Murakami är en av Japans mest populära samtida författare och översättare. Hans namn dyker upp varje år i Nobelprisspekulationerna. Hans berättarstil är västerländsk med surrealistiska och övernaturliga element. Det japanska litteraturetablissemanget har kritiserat Murakamis böcker för att vara ”poplitteratur”. Hans böcker präglas av främlings- och utanförskap och en längtan efter kärlek på ett sätt som berör läsare över hela världen.

”Ska han aldrig bli vuxen?” tänkte jag efter att ha träffat på den ena rotlösa ynglingen efter den andra, när jag plöjde genom Murakamis böcker.

Min favorit-Murakami är fortfarande *Kafka på stranden*. Visst finns här också en ung huvudperson, *Tamura*, som rymmer hemifrån för att söka rätt på sin mor och sin syster. Speciellt förtjust är jag i den åldrade *Nakata* som kan tala med katter. Romanens onda genius är en sadistisk kattfångare. Av en massa lösa trådar rullar Murakami ihop ett mystan, som lyser i regnbågens alla färger. Det är faktiskt en roman som man önskar aldrig ska ta slut.

Många kritiker anser att *Fågeln som vrider upp världen* är Murakamis bästa bok. Det är en mörk *Alice i underlandet* för vuxna samtidigt som det är en hårdkokt thriller. Den balanserar skickligt på den hårfina gränsen mellan dröm och verklighet och har redan blivit en modern klassiker.

Den stora trilogin *1Q84* har en titel som anspelar på George Orwells roman 1984 och handlingen är tematiskt besläktad: hjärntvätt, övervakning och tragisk kärlek. Över 1Q84-värden välver sig en himmel med två månar. Spänningen är thrillerartad och jag sögs in i denna förhållande värld, texten verkade som en drog och uppslukade mig helt. Jag kände oändlig lättnad när berättelsens huvudpersoner kunde återvända till en värld som belystes endast av den måne som förtrollat de klassiska japanska poeterna.

*Sakta jag lyfter
min blick mot himlen – Svavar
däruppe samma
måne som i min ungdom
lyste över Mikasa?*

(Abe no Nakamaro 698-770)

Författare och böcker som nämns i texten

- ❖ **Klassisk poesi**
Sången från Ogura, 1988
Svenskt version sammanställd av
Shizo Marsushita & Per Erik Wahlund
- ❖ **Hiroimi ito** (1955-)
Gratulerar till din förgörelse
Översättning och urval av
Johanne Lykke & Lisa Pääjärvi 2016
- ❖ **Kakuzo Okakura** (1863-1913)
Boken om te 2007
- ❖ **Natsume Soseki** (1867-1916)
Kokoro 1996
- ❖ **Yadsunari Kawabata** (1899-1972)
Snöns rike 1957
- ❖ **Yukio Mishima** (1925-1970)
Mest berömda verk i svensk översättning:
Den gyllene paviljongens tempel 1962
- ❖ **Endo Shusaku** (1923-1996)
Tystnaden 1971
- ❖ **Kenzaburo Oe** (1935-)
M/T och berättelsen om skogens under 1986
- ❖ **Haruki Murakami** (1949-)
Kafka på stranden 2006
Fågeln som vrider upp världen 2007
1Q84 2011

Mera lästips:

- ❖ **Kaj Falkman**
Vårregnets berättelse. Japansk haiku
- ❖ **Kazuo Ishiguro**
Berg i fjärran 1985, *Konstnär i den flytande världen* 1987
- ❖ **Yoko Ogawa** (1962-)
En gåtfull vänskap 2003
- ❖ **Monica Braw**
Främling. En svensk i fjärran land 2002
Trollsländans land 2010, *Mitt Tokyo* 2014
- ❖ **Zinaida Lindén**
I väntan på en jordbävning 2004
- ❖ **Pirkko Lindberg:**
Fukushima för evigt 2015
- ❖ **Henrika Ringbom:** *Elden leende*.
Berättelse från en resa i Japan 2016

Vackra och tankeväckande vårböcker

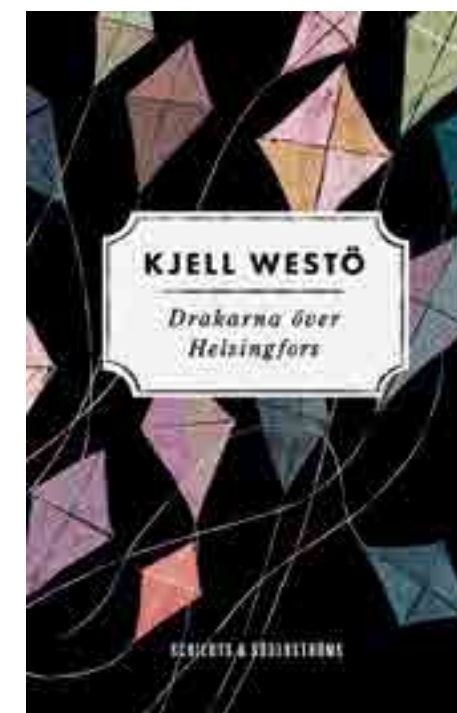
32 €

Merete Mazzarella
OM LIVETS MENING

28 €

Anders Larsson
ETT BARN'S MEMOARER
Utkommer i februari

25 €

Kjell Westö
**DRAKARNA ÖVER
HELSINGFORS**
Utkommer i februari

Vi har höjt rabatten till **35 %!**

Alla SFV-medlemmar får 35 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel litteratur.sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«. Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i

- S&S bokhandel, Bulevarden 7, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 9–12 och 13–16.
- Bonnier Books bokhandel, Högbergsgatan 37, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 8.30–17.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Här anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten.

Gör så här: Skicka en kort synopsis på boken och skribenten samt en pärmbild till redaktion@sfv.fi. Beskriv gärna bokens utformning och sidantal. Och viktigast: meddela var intresserade kan köpa eller beställa boken.

LABYRINTH

VÄGAR, VINER OCH VYER I PROvence

Aage Weber

ISBN 978-952-5986-10-5

Sidantal: 127

I bokhandeln eller direkt från info@labyrinthbooks.fi

■ Inför vårens och sommarens resor rekommenderar vi varm Aage Webers vackra bok om Provence. Provence har fascinerat människor allt sedan romarna vid vår tideräknings början, till de kända konstnärer, filosofer och författare som kommit hit för att stanna. Namn som Cezanne, Chagall, Picasso, van Gogh, Nietzsche, är bara några i mängden. Någon har sagt: den som en gång har besökt Provence glömmet det aldrig. Kombinationen av de vackra vyerna, det säregna ljus som inte finns någon annanstans.

FRÅN ST. HUBERTUS OCH KALEVALA TILL DEN MODERNA JAKTETIKEN

Lorenz Uthardt

ISBN 978-952-5986-19-8

Sidantal: 251

Finns i bokhandeln eller direkt från info@labyrinthbooks.fi.

■ Ett intressant arbete för alla natur och djur intresserade. Uthardt undersöker den moderna jaktens utmaningar när det gäller etiska regler, urgamla traditioner som stått i centrum för jaktutövningen. Respekt för natur och djur utgående från Kalevala till St. Hubertus som formade de traditioner som styr tänkandet ännu i modern tid, St. Hubertus räknas som den första viltvårdaren, han förespråkade djurens rätt.

SCRIPTUM

DOCKSKÅPETS HEMLIGHET - ESSÄER OM TINGENS FÖRVANDLINGAR

Bo Lönnqvist

ISBN 978-952-7005-35-4

Inbunden, 155 sidor. Kan köpas i lokala bokhandlar i Svensk-Finland och i Scriptums webbutik www.scriptum.fi

■ Dockskåp, lekstugor, julkrubbor och pepparkakshus öppnar i denna bok världar som det europeiska förnuftet inte kan förklara och bemästra. Utblickar mot och insyn i det irrationella, det fantastiska, samlandet som passion och besatthet. Genom tiderna har människan fascinerats av små ting. De har övernaturlig kraft. Amuletterna har följt henne på livsvägen. Miniaturer som magiska ting har öppnat hemliga rum. Trots – eller i kraft av – sin obetydlighet kan de åstadkomma mirakel. Som redskap för makten är de både synliga och osynliga, skoningslösa vapen. De stänger inne och ute, de framkallar hunger och sväller över i mättnad.

DET VAR DANS BORTOM VÄGEN - ÖSTERBOTTNINGAR MINNS SIN UNGDOM

Margareta Södergård, Marianne Nordman och Alice Lillas

ISBN 978-952-7005-42-2

Inbunden. Kan köpas i lokala bokhandlar i Svensk-Finland och i Scriptums webbutik www.scriptum.fi

■ Tredje gången gillt! Margareta Södergård, Marianne Nordman och Alice Lillas ger sitt tredje bidrag till dokumentationen av ungdomsdanserna i Österbotten, nu med ett bredare tidsperspektiv och en vidare innehållsrik synvinkel än förr. Österbottningar delar med sig av dansminnen och andra ungdomsminnen från sent 1920-tal till sent 1990-tal, med tyngdpunkt på 1960-talet. Det är texter som de själva har skrivit eller som har kommit till i intervjuer, allt ackompanjerat av ett rikt bildmaterial ur arkiv och privata gömmor.

SLS

GEORG AUGUST WALLIN PROFESSORSÅREN I HELSINGFORS 1850-1852 SKRIFTER 7

Utg. Kaj Öhrnberg, Patricia Berg & Kira Pihlflyckt

ISBN 978-951-583-358-7

463 s., inbunden, ill. Cirkapris 44 €.

■ Det sista bandet av Georg August Wallins Skrifter utkom 2017 och därmed är ett stort utgivningsprojekt färdigt. Skrifter 7 innehåller material från Wallins sista år i Helsingfors. Efter hemkomsten från den sju år långa forskningsresan i Mellanöstern 1850 utnämndes han till professor i orientalisk litteratur. Tiden fram till sin död ca ett och ett halvt år senare, tillbringade Wallin med att undervisa vid universitetet och framför allt med att planera en ny forskningsresa till Arabiska halvön.

ANDERS CHYDENIUS RELIGIÖSA SKRIFTER 1775-1793 SAMLADE SKRIFTER 5

Utg. Maren Jonasson & Pertti Hyttinen

ISBN 978-951-583-241-2

500 s., inbunden, ill. Cirkapris 44 €. Försäljning: Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors (tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller via SLS (info@sls.fi, +358 9 618 777).

■ Ett tioårigt forsknings- och utgivningsprojekt har utmynnat i Anders Chydenius samlade skrifter i fem delar. Den sista delen innehåller bl.a. tre långa katekespredikningar, en tidningsdebatt om prästernas predikosätt, anmärkningar till ett omtvistat psalmboksförslag 1792-1793 och ett känsloladdat avrättningstal från 1786. Kommentatorer är bl.a. biskop emeritus Erik Vikström, professorerna emeriti Gustav Björkstrand och Bo Lindberg. Chydenius skrifter publiceras på webben på svenska, finska och engelska.

FONTANA MEDIA

LIVET ÄR ETT LAGSPEL JOHN VIKSTRÖM SOM KYRKLIG LEDARE OCH SAMHÄLLSPÅVERKARE

Gustav Björkstrand

ISBN 978-951-550-829-4

Inbunden, 504 sidor. Pris 35,50.

Beställningar: Fontana Media, tfn 09-612 615 30, info@fontanamedia.fi

■ Ärkebiskop emeritus John Vikström är brett respekterad för sin etiska hållning. Han var biskop i 28 år, under en turbulent tid då både Finland och den evangelisk-lutherska kyrkan stod inför många vägval, lagstiftningen förnyades och de första kvinnorna prästvigdes. Biografin över John Vikström är ett fylligt personporträtt som belyser de beslut som fattades under hans tid som kyrklig ledare.

HJÄLTAR SOM DU

Monica Vikström-Jokela

ISBN: 978-951-550-833-1

Häftad, 46 sidor. Pris 12,90.

Beställningar: Fontana Media, tfn 09-612 615 30, info@fontanamedia.fi

■ Den här boken handlar om tio hjältar. De är kanske inte stora, starka eller kan flyga, men de har andra superkrafter. Du får bekanta dig med David som möter en jätte, Rut som inte vill flytta, Jona som säger nej. Hemligheten som gör dem till hjältar är att de hittar sina superkrafter när de behövs som mest och gör det som är rätt, fastän de är rädda.

FÖRLAGET M

DJÄVULEN ÄR EN LÖGNARE

Sara Razai

ISBN 978-952-333-004-7

Inbunden

Köp boken via www.forlaget.com

■ Boken handlar om brutala uppbrott, livsval och drömmar i en föränderlig värld, om det sköna och det svåra i att vara bästa vän, dotter och mamma. Två flickor på gränsen till vuxenlivet, Hope och Meri är bästa vänner. De växte upp i Helsingforsförorten Gårdsbacka, och tog hand om varandra medan mammorna levde vilt. När Hope och mamman Gloria deporteras från Finland till Kamerun, till mormors hus, förändras allt.

ANSIKTET I MÅNEN

Fredrik Lång

ISBN 978-952-333-021-4

Häftad

Köp boken via www.forlaget.com

■ Vår kultur och våra värderingar sägs vila på gamla judisk-kristna och grekisk-romerska betraktelsesätt och normer. Men hur har dessa i uppstått? Den frågan tar Fredrik Lång upp i sin essä, och visar att det är möjligt att härleda förhållningssätt och tankar i vårt sätt att förstå tillvaron till de upplevelser som judarna respektive grekerna och romarna erfor under den epok när dessa tongivande tankemönster skapades.

EGET FÖRLAG

PORTVINDALEN
 – EN RESA I PORTVINETS VÄRLD

Glenn Sundstedt

ISBN 978-952-93-7867-8

Eget förlag, 208 sidor.

Akademiska Bokhandeln m.fl. försäljningsställen. Mer uppgifter:

www.photomoments.fi/portvindalen

■ Svenskfinlands troligen första bok om vin handlar om världens vackraste vindistrikt Douro dalen i Portugal. Den är en mat&vinresa i portvinernas och dourovinernas värld. Vinkännaren och sommelieren Glenn Sundstedt, Peder-söre och fotografen Anders Wingren, Nykarleby redogör för sina många besök på vingårdar, restauranger och hotell i Douro dalen. En avstickare har även gjorts till Madeira för att lära känna portvinets kusin madeiravinet. Läsaren får uppleva Douro dalen, får tips om vilka viner som passar till olika maträtter, vilka viner man ska köpa och var man ska bo för att få en oförglömlig upplevelse av Douro dalen.

LEDDA AV SOLEN

Venny Soldan-Brofeldt

övers: Jenny Schroderus

ISBN 978-952-7182-40-6

Sidantal Limbunden, illustrerad

Utgivare: C. Gylling-Bärlund 2016

Pris 18 e + porto Beställningar: jenny.schroderus@pp.inet.fi

■ Konstnärinnan Venny Soldan-Brofeldts bok *Merimajamme ja me* fr. 1930 nu i svensk utgåva. Boken skildrar familjen Aho – Soldans sommarliv i Tvärminne för ca. hundra år sedan. De var bland de första sommargästerna och levde enkelt i den rätt isolerade byn. De byggde stugor, fiskade och njöt av friluftslivet. Boken kretsar kring vardagliga händelser, det som är betydelsefullt om man älskar havet, naturen och stuglivet. Man gör utflykter till holmar, diskuterar med lokala hantverkare, filosoferar, bärgar vad havet ger, funderar på odling i den karga skärgården, dryftar vattenförsörjning och ved. Juhani Aho skriver i stugan och Venny målar utomhus. Barnen seglar och iakttar djurlivet. Boken beskriver omständigheter och befolkning i Tvärminne, Hangö för länge sedan. Originalen är illustrerat med författarinnans teckningar och fotografier.

LITORALE

HARALD LEVANDER, AKTIVIST

Björn Österman

ISBN 978-952-5045-77-2

Limbunden, 236 sidor

Pris ca 29,50

Finns i bokhandlarna, kan beställas

från litorale.fi, finns också hos flera

nätbokförsäljare

■ Hur ter sig saker och ting för en 27-årig man som i månader sitter i ensamcell i ett fängelse och vet att det som förestår är hängning eller livstids förvisning till Sibirien? Vad skriver han om i sina brev till sina systrar, den enda familj han har? Harald Levander är 1916 en central aktör i jägar-rörelsen. Den 17 maj anhölls han i Åbo för sin ur tsarrysk synvinkel landsförrådiska verksamhet. En tid därpå flyttas han till fängelset Spalernaja i Petrograd. Så länge förhören pågår, hålls han isolerad. I boken berättas sen om hans vidare öden. Den är en roman, men grundad på verkliga händelser. Och autentiska brev.

JOHN NURMINEN

**DET FÖRSKRÄCKLIGA
ÅLÄNDSKA KRIGET**

KRIMKRIGET I FINLAND 1854–1855

Raoul Johnsson och Ilkka Malmberg

ISBN 978-952-9745-45-6 39,

90 €, svenska. 240 x 278 mm. 464 s.

Beställ böcker: jnshop.fi, anne.maki-

jarvi@jfoundation.fi, 040 553 5835

■ John Nurminens Stiftelse utgav år 2013 sitt storverk om Ålandskriget, som utkämpades längs Finlands kuster 1854–1855. Boken utkom i svensk översättning våren 2015. Författaren Raoul Johnsson är en medryckande och flyhänt historieberättare. Han har förkovrat sig grundligt i ämnet och målar upp en serie krigshändelser vars detaljer redan hunnit blekna i historiens skymning. I bokens första del väver journalisten Ilkka Malmberg samman de maktpolitiska faktorerna bakom Krimkriget och Ålandskriget och ritar ut de egentliga ramarna till bokens händelser. Så får läsaren klarhet i avsikterna med Krimkriget och vad de faktiskt resulterade i på den europeiska krigsskådeplatsen.

SLEF-MEDIA

JAG TROR, LÄR OCH BEKÄNNER
 – TREDJE KAPITLET UR MARTIN LUTHERS
STORA NATTVARDBEKÄNNELSE

ISBN 978-952-5578-62-1

Häftad, 28 sidor

Kan beställas från SLEF-Media

tfn 06-357 6500, e-post: slef-media@slef.fi

■ Den här skriften består av det sista kapitlet i Martin Luthers omfattande bok om nattvarden från år 1528 och innehåller en personlig bekännelse, som han vill hålla fast vid till sin död. Bekännelsen utgör en sammanfattning av Luthers trosåskådning och kan karaktäriseras som hans ”teologiska testamente”. Skriften är ett led i SLEF-Medias strävan att uppmärksamma att det har gått 500 år sedan reformationens begynnelse.

PRO ARTIBUS

EVA TÖRNWALL-COLLIN

Riitta Konttinen, Kaj Nylund, Tutta Palin, Juha-Heikki Tihinen

ISBN: 978-952-68160-5-0

Inbunden, 144 sidor, Pris 30 euro

Beställningar: proartibus@proartibus.fi

■ En presentation av konstnären Eva Törnwall-Collin (1896-1982), vars konstnärskap karaktäriseras av monumentalmåleri, porträtt och mystik. Boken innehåller opublicerat bildmaterial från Stiftelsen Pro Artibus konstsamling, artiklarna lyfter fram konstnären ur olika synvinklar. Som skribenter medverkar professor emerita Riitta Konttinen, konservator Kaj Nylund, docent Tutta Palin och docent Juha-Heikki Tihinen, alla insatta i Eva Törnwall-Collins konstnärskap.

UHRA-BEATA SIMBERG-EHRSTRÖM

ISBN: 978-952-68160-4-3

Inbunden, 144 sidor

Pris: 30 €

Beställning: proartibus@proartibus.fi

(till bokens pris tillkommer portoavgift)

■ Pro Artibus tvåspråkiga verk om textilkonstnären Uhra-Beata Simberg-Ehrström (1914–1979), en av de kändaste finländska ryakonstnärerna. Hon prisbelöntes i fyra Milano-triennaler och representerade Finland i världsutställningen i Montreal år 1967 där hon fick pris för sin rya Skog. Den rikligt illustrerade boken innehåller artiklar där sakkunniga belyser Simberg-Ehrströms konstnärskap.

SANDELIN MEDIA OY AB

NÅGOT OM JEDER

Håkan Westö

ISBN 978-952-68618-0-7 (häftad)

ISBN 978-952-68618-1-4 (EPUB)

132 sidor. Riktpris 14 euro.

Beställ mot faktura på www.sandelinmedia.com/forlag, eller tel 0400-729129. E-boken

kan betalas, laddas ner och läsas direkt.

Bokhandelsrabatt beviljas.

■ Journalisten Joel Dunstberg firar semester i den västnyländska sommarstaden Ekenö, där man förbereder sig för den finlandssvenska versionen av Almedalsveckan. Men snart kastas han in i ett dödligt morddrama där en av de fula fiskarna är hans gamla journalistmentor och ortens store son, riksdagsledamot Raine Jeder. Lojaliteterna sätts på prov då allt saftigare avslöjanden sätter politiska och ekonomiska maktpositioner i gungning.

Något om Jeder är en fristående fortsättning på Carl Fredrik Sandelins Bland annat om Jeder (1953), som kan laddas ner gratis på sandelinmedia.com/forlag. Håkan Westös första action-thriller I vår vackra vintervärld var förlagd till Vasatrakten. Han kombinerar som få ett välutmejslat persongalleri med teknisk trovärdighet. Böckerna lämpar sig för alla mellan 13 och 130 år.

GÄST I EGET HEM

Singa Sandelin

ISBN 978-952-68618-2-1 (EPUB)

OBS! Endast som e-bok. Riktpris 8 euro.

Beställ, betala på www.sandelinmedia.com/forlag, och läs direkt som e-bok.

■ Då Singa Sandelins prisbelönta roman om krigsbarnet Sindra kom ut var boken en av de första som behandlade de finländska krigsbarn som skickades från Finland till Sverige 1939–1944. Boken speglar också på ett psykologiskt plan hur ett barns upplevelser i krigstidens Finland och Sverige påverkade utvecklingen till vuxen. Den tryckta boken, som vann första pris i Schildts roman-tävling 1982, är för länge sedan slutsåld. Nu återuppstår den efterfrågade boken som e-bok till rabatterat pris. Beställ och betala boken på förlagets webbsida, och läs den i samma minut på din dator, telefon eller pekplatta.

Läsbiten är denna gång avsnittet "Kärleken som melodram" från Arne Toftegaard Pedersens SFV-biografi över Helena Westermarck, som i februari fick ett SLS-pris på 10000 euro.

HELENA WESTERMARCK

- intellektets idoga arbetare

KÄRLEKEN SOM MELODRAM.

Det är en allmän uppfattning att Helena Westermarck skriver inom en realistisk tradition, vilket är ett rimligt antagande om vi undviker att förenkla begreppet "realism". Det finns skäl att komma ihåg att "realismen" lika lite som "expressionismen" eller andra stilriktningar inom litteratur och konst, avbildar verkligheten ett till ett. En realistisk roman är en roman som med hjälp av ett flertal stilmedel skapar en verklighetsillusion. Det ges inget recept för en lyckad verklighetsskildring, framhåller en författare som var ungefär samtidigt med Westermarck, Henry James: "The characters, the situation, which strike one as real will be those that touch and interest one most, but the measure of reality is very difficult to fix."¹ Trots komplikationerna har vi vanligtvis en förhållandevis klar föreställning om att realism har att göra med begrepp som vardaglighet, det allmänna, koherens och trovärdighet. Helena Westermarcks prosa rymmer dock element, som helt uppenbart spränger ramarna för en sådan form för realism.

Ljud i natten röjde att Rosas biologiska far är den maktfulla läkaren och politikern Carl Fredrik Ehrendt från Helsingfors, vilket som vi såg hålls hemligt (Rosas mor, Ehrendt och Maria är de enda som vet). Valet att hemlighålla sanningen skall visa sig fatalt. Rosa, som är vacker och har en blid, "kvinnlig" utstrålning, väcker beundran och är mycket omsvärmad i huvudstaden. Ödet vill att den som vinner hennes hjärta är Gustaf Ehrendt, alltså hennes halvbror. Att "hemliga" syskon dras mot varandra är ett mycket vanligt melodramatiskt drag, och används allt som oftast till att tydliggöra vissa underliggande konflikter.² Således understryker Westermarck med den tabublagda syskonförälskelsen betydelsen av det etiska imperativet från Ljud i natten, sanningsskravet. Att det konsekvent måste följas blir en av poängerna i Vandrare, och det avgörande är inte enbart vad man säger, utan även att man talar, eftersom det kan visa sig fatalt att hålla tyst.

När Maria småningom blir varse den fatala attraktionen mellan de två halvsyskon ställs hon inför ett olösligt dilemma. Hon hade lovat sin döende fostermor "att ald-

rig öfvergifva Rosa och aldrig låta Rosa känna sin mors ungdomssynd".³ Men Maria kan inte ta hand om Rosa utan att avslöja den fruktansvärda hemligheten för henne. Westermarck har skapat en diabolisk intrig, vars förlopp med nödvändighet leder till olycka. För att räddas från incestens fördärv måste Rosa tillföras en stor sorg. Halvbroderns tillbedjan har förvandlat henne, hon förefaller inte längre vantrivas, utan har börjat gå leende och glad omkring. Genom att röja det nära släktskapet med Gustaf störtar Maria med ett "slag" sin syster från lyckans tinnar ned i förtvivlans mörker. Den förskräckliga situationen blir ytterligare intrikat av att Maria själv har starka känslor för Gustaf Ehrendt, något hon endast tvekan erkänner för sig själv. Vid en välgörenhetsfest faller fjällen från Marias ögon när Gustaf oväntat dyker upp:³

Leendet strömmade emot henne som det ljufligaste solskenet. – Han visste att hon var här – därför hade han kommit, tydde hon leendet och något som han sade om att han blivit intresserad af festen.

Liksom en blomma plötsligt för solstrålarnas värme uppenbarar sitt innersta, så blef i detta ögonblick Marias känsla uppenbar för henne själf. Upptäckten att hon älskade honom, kom öfvervändigande som något oändligt ljuft och samtidigt något fullkomligt ofattbart. Ofrivilligt slöt hon en sekund ögonen, liksom den från mörkret komma vandraren bländad stannar på tröskeln, när dörren till en ljus, varm fristad oförmodadt slås upp.⁴

Precis som Maria grips av lyckan ser hon sin syster stå vid den älskades sida och tvingas inse att Gustaf "med sina blickar liksom insvepte Rosa i en oändlig ömhet". När Maria ser lilla system "lysande af lyckan att älska och vara älskad tillbaka" grips hon av en stark svartsjuka, vilket i hög grad påverkar situationen där hon lite senare röjer hemligheten för Rosa: "Det hårda, oblidkeliga hatet till den kvinna, som älskade samma man som hon och som var älskad af honom, hade drifvit orden öfver hennes läppar." Fast hon i normala fall känner ömhet och tillgivenhet för sin syster, avslöjar Maria nu helt utan förbarmande "den grymma sanningen, som för alltid skiljde Rosa från den hon älskade".⁵ Sanningen skulle under alla omständigheter vara grym, men det är karaktäristiskt att Westermarck tillägger intentionen bakom handlingen stor betydelse.

Efter avslöjandet stapplar Rosa omkring i staden i ett tillstånd av chock och faller eller kastar sig i hamnen. Hon räddas upp, men är synnerligen medtagen när hon förs till sjukhuset, där hon tas om hand av ingen annan än sin biologiska far, doktor Ehrendt. Han räddar henne ur den akuta faran, men hon

tillfrisknar aldrig helt och dör inom några år. Maria övertygar sig själv om att den egentliga orsaken till den dödsförvållande olyckan är det hat hon kände i den stund hon yppade sanningen för sin syster:

Ifall hon hållit Rosas hand i sin, när den hårda sanningen måste uppenbaras, så hade systemen vetat att där fanns stöd. Ifall hon böjt sig ned och hviskat fram de grymma orden, så hade de åtminstone mist ljudets obarmhärtighet. I stället för en sanningens förkunnare, som hon inbillat sig vara, hade hon varit en mördare, som stuckit ett dödande vapen i sin systers hjärta.⁶

Citatet visar hur melodramatiken infiltrerar intrigen och uttrycksättet i Vandrare. Att intensifiera en situation med hjälp av extrema formuleringar, som denna om att sticka "ett dödande vapen i sin systers hjärta", är ett tydligt melodramatiskt stildrag.

Kombinationen av moraliska överväganden och "det stora dramat" är kännetecknande för den melodramatiska traditionen, som inte alls är så oseriös och oambitiös som vi idag tenderar att tro. I The Melodramatic Imagination påvisar Peter Brooks således melodramatikens stora betydelse som etisk vägvisare vid övergången till det moderna, post-religiösa samhället. I en roman som Vandrare infogas de melodramatiska scenerna som ett medel att ge uttryck för livets inre dramatik och dess djupare liggande, och vanligtvis dolda sanningar. Som det antyds finns det en diskrepans mellan det realismen kan uttrycka – och det "budskap" författaren vill lyfta fram med hjälp av de melodramatiska elementen. Vi har länge varit vana att betrakta realismen som den stilart som per definition ger oss den "riktiga" skildringen av verkligheten. Men författare såsom Honoré de Balzac och Henry James använder sig av de melodramatiska elementen för att lyfta fram en djupare sanning – livets existentiella dramatik – ur det Brooks flagrant kallar "the banal stuff of reality". Det är dessa författares strävan "to go beyond the surface of the real to the truer, hidden reality". Brooks förklarar detta närmare:

Reality is for Balzac both the scene of drama and mask of the true drama that lies behind, is mysterious, and can only be alluded to, questioned, then gradually elucidated. His drama is of the true, wrested from the real⁷

Varken hos Balzac, James – eller Westermarck – anknyter sanningen till en religion, inte heller till andra övergripande, "yttre" strukturer. Frågor om etik och moral blir individens eget ansvarsområde, och detta ansvar tar Westermarck på fullt allvar genom hela sitt författarskap. Hon målar upp ett post-sakralt universum med hjältnor som i hög grad styrs av övergripande existentiella och moraliska grubblerier om "huru lifvet skall levas".

Traditionellt har melodramatiska element primärt använts som redskap med vilka man etablerar etiska tänkesätt i den moderna, icke-religiösa och därmed odefinierade världs(o)ordningen. Brooks understryker de historiska implikationerna: "We may legitimately claim that melodrama becomes the principal mode for uncovering, demonstrating, and making operative the essential moral universe in a post-sacred era."⁸

Ett annat fokus i den melodramatiska texten ligger på människans psyke – det undermedvetna bringas ofta i spel. Så är det också hos Helena Westermarck vars huvudpersoner i regel är idealister, men i högre grad styrs av inre kaos, och överhuvudtaget det undermedvetna, än de bryr sig om. I Westermarcks romaner är det gång på gång kärleken, eller snarare kärlekens omöjlighet, som initierar problemen. Kärlekslycka hör till de absoluta sällsyntheterna i författarskapet, istället kommer huvudpersonernas livsöden i stor utsträckning till att handla om de trauman kärleken förar med sig. När Westermarck i *Vandrare* låter de två österbottniska systrarna förälska sig i samma man, och dessutom fördjupar tragiken genom att låta denna man dras oemotståndligt till den av systrarna han under inga omständigheter får älska, är det illustrativt för Westermarck. Med hjälp av melodramatiska element cementerar hon den kärlekspessimism, som ligger implicit i hela författarskapet.

I romanens korta, avslutande del, som utgör en slags epilög, får vi veta att Maria efter Rosas död gift sig med Gustaf Ehrendt. Man kan således säga att kärleken segrar till sist, men på en bisarr bakgrund. Ett äktenskap mellan Maria och Gustaf hade inte varit aktuellt utan Rosas (eventuella) självmordsförsök och efterföljande död, efter en olycklig kärlekshistoria som de båda på olycklig vis var involverade i. Westermarck är inte romantiker och äktenskapet kan tolkas som en vänskapsrelation mellan två kär-

leksförolyckade individer. Det "lyckliga" slutet skall kanske också ses som en nödvändig gest för att få romanens fatala och pessimistiska kärleksberättelse att framstå som acceptabel.

I *Vandrare* arbetar Westermarck med en struktur som är vanlig för det melodramatiska verket: Romantexten är länge i första hand beskrivande, men när först händelseförloppet sätts igång, följer olyckorna tät efter varandra. I stort sett samtidigt med att Rosa faller i hamnen, drabbas fru Friman av en förödande förlust. Hyresvärdinnans son och "egen guldgosse" tar sitt eget liv. Westermarcks gestaltning av den unge mannens öde kan uppfattas som en kommentar till den tidiga dagdrivarlitteraturen. Guldgossen som enbart vill veta av livets ljusa stunder har förstört sina framtidsutsikter genom ivrigt deltagande i ett "glatt" kamratliv som fullkomligt har raserat hans ekonomi. En dag hittar modern honom på hans rum, sittande på en stol med ryggen mot dörren. Upprepande gånger säger hon hans namn:

*Men han rörde sig icke.
Hvad låg där på golvet vid hans fötter? En revolver!
Hon störtade fram.
Nej! ack nej nej! Det var ju icke sant! Hennes gosse hade icke skjutit sig!
I vanvettig ångest böjde hon sig öfver honom och tryckte det bleka, blodiga hufvudet mot sitt bröst.⁹*

Den effektfulla "scenografin" och hela sekvensens tillspetsade uttrycksätt bär prägel av att melodramatikens ursprungsform var scenisk. Westermarcks abrupta växling mellan en vardagsrealistisk stil och starkt expressiva "scener" kan förefalla märklig, men är vanlig just i melodramatiska texter. Dessa präglas av stildrag som får Brooks att tala om: "a form of theatricality which will

underlie novelistic efforts at representation".¹⁰ Den melodramatiska texten har behov av realismen som en slags fundament för excesserna.

Förutom extrema handlingar och öden kännetecknas det melodramatiska verket av hyperboliska formuleringar. Här två exempel som visar vilket mastigt språk som används redan innan Rosas dödsförvällande olycka. Det första låter: "Gud i himmelen, hvar fanns Rosa! – Maria kände det, som om en stor hand våldsamt klämt om hennes strupe och hotat att kväva henne." Skuld känslan personifieras i och med den

stora handen om Marias strupe. Därtill åkallar hon, en sekulariserad individ, Gud. Marias dubbla misär, rädslan för vad som har hänt systemen och hennes egen moraliska förtvivlan, präglar även exempel nummer två: "Ångesten dref liksom med piskrapp Maria genom de mörka gatorna."¹¹ Inte enbart romanens huvudperson, utan även dess språk drivs fram med piskrappens frenesi. De melodramatiska sekvenserna hos Westermarck är anmärkningsvärda även mot bakgrunden av uppfattningen om det nyktra och återhållsamma hos författaren.¹²

”

En realistisk roman är en roman som med hjälp av ett flertal stilmedel skapar en verklighetsillusion

Arne Toftegaard Pedersen, född 1960 på Gylling i Danmark, är litteraturvetare och filosofie doktor. I sin avhandling, *Det marginaliserade genombudet*. Tre moderne svensksprogede romaner fra 1880-ernes Finland (2002) skriver han om **K.A. Tavaststjerna**, **Alexandra Gripenberg** och **Ina Lange**. I sin bok *Urbana odysseer* undersöker Arne Toftegaard Pedersen stadsskildringar och staden som fenomen i 1910-talets finlandssvenska prosa.

Biografin över Westermarck (1857–1938) skapar en mångsidig bild av målaren som bidrog till att införa naturalismen i finsk konst, författaren som med stor iver skrev in kvinnorna i Finlands historia, kvinnosakspionjären och politikern, tidskriftsredaktören, journalisten, litteratur- och konstkritikern, historikern och föreningsmänniskan. De senaste åren har intresset för bildkonstnären **Helena Wes-**

termarck dominerat, medan författaren har hamnat i skymundan. I sin biografi lyfter Pedersen upp Westermarck som ett slags kvinnlig motsvarighet till **Runeberg** och **Topelius**, lika viktig för att vi skall få en fullödig bild av Finlands historia. Och trots att Westermarck i den tidigare litteraturhistorien beskrivs som en ganska torr och nykter verklighetsbildare – fattas inte i hennes prosa många rafflande sekvenser av förbjudna passioner och bråd död.

Pedersen beskriver även Westermarcks banbrytande insats inom kvinnorörelsen, inte minst som redaktör, skribent och kvinnopolitisk ideolog. Ställningstaganden i andra samhällsfrågor tas även upp, liksom frågan om Westermarcks politiska orientering – i vilken mån var hon en radikal eller en konservativ opinionsbildare?

¹ James 2001 (1884), s. 860. Man kan inte ge ett recept på en vällyckad verklighetsskildring, fastslår James (ibid.).

² Se Brooks 1976, s. 3, 45.

³ Westermarck 1911a, s. 197.

⁴ Westermarck 1911a, s. 192.

⁵ Westermarck 1911a, s. 197.

⁶ Westermarck 1911a, s. 222.

⁷ Brooks 1976, s. 2. På tal om de melodramatiska överdrifterna skriver Brooks: "we are, if not in the domain of reality, in that of truth" (a.a. s. 9).

⁸ Brooks 1976, s. 15. Melodramat representerar en strävan efter det han kallar "resacralization", väl medveten om att en sådan enbart kan uppnås inom den personliga sfären (a.a. s. 16).

⁹ Westermarck 1911a, s. 216.

¹⁰ Brooks 1976, s. 13. I sin bok om den melodramatiska fantasin ser Brooks speciellt på Balzacs och James prosa. Båda arbetar på samma sätt som Westermarck: "Within an apparent context of 'realism' and the ordinary, they seemed in fact to be staging a heightened and hyperbolic drama" (Brooks 1976, s. ix).

¹¹ Westermarck 1911a, s. 200, 205. Brooks talar om moralens drama, som har sin rot i karaktärernas egna dramatiserade uppfattningar av de moraliska krafterna ("moral forces"), Brooks 1976, s. 6.

¹² Se Schoolfield 1998, s. 385 och Mazzarella 1985, s. 51, 53.

NAMN: _____
 ADDRESS: _____
 _____

Vinsten för krysslet 1-2017 är två SFV-biografier. Skicka in lösningarna senast 7.4.2017 till SFV:s redaktion, PB 198, 00121 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

4				7				9
	2		3		9		4	
	3						7	
1		9				2		8
7			8		1			5
8		3				7		6
	8						5	
	7		6		2		8	
6				8				7

SUDOKU EXPERT

		9	3					4	5
				3		1			
			1					7	
8		5	2			4		9	3
7		6	9			8	5		4
			9					3	
				6		2			
		5	7					2	6

ANAGRAMJAKTEN 1-2017

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

E-posta in det rätta svaret samt på vilken sida rubrikraden finns till redaktion@sfv.fi. Bland de rätta svaren lottar vi ut en bok i SFV:s biografiserie.

1. BITCHIG HEMFRID OMODERN LÖNN
2. MÄTBAR VASKENS SNASK
3. GENOMLIDER SYLTOR ETT
4. VEMS INFON FYRA DON
5. SNASKIGT GRENVERKS HAMN

RÄTTA SVAR I ANAGRAMJAKTEN 4-2016:

1. INFÖR ÅRSMÖTET (SNÅRET IFÖRT MÖ) SID 42
2. ANSÖK OM SFV:S VISTELSESTPENDIER (TRAFIKVIMLETS VISPENS OSEDENS ÖS) SID 7
3. BILDNINGEN OCH POPULISMEN (BENSINPUMPEN CHILI GONDOL) SID 11
4. DE FRIA TANKARNAS JORDSKRED (JAKTRESORNAS DRINK FADDARE) SID 10
5. EN KULTURELL DOLDIS (LODIS UTLED KRULLEN) SID 48

Sammanlagt 13 rätta svar e-postades in, dragningen gynnade **Kerstin Nyberg** i Lojo. Vinstboken (en bok i SFV:s biografiserie) torde vara framme.

SUDOKU EXPERT LÖSNING

6	9	3	8	2	7	4	5	1
5	7	2	3	4	1	6	8	9
4	8	1	5	9	6	7	3	2
8	1	5	2	6	4	9	7	3
9	2	4	7	5	3	8	1	6
7	3	6	9	1	8	5	2	4
2	6	9	1	8	5	3	4	7
3	4	8	6	7	2	1	9	5
1	5	7	4	3	9	2	6	8

SUDOKU ENKEL LÖSNING

4	1	8	2	7	5	3	6	9
5	2	7	3	6	9	8	4	1
9	3	6	1	4	8	5	7	2
1	4	9	7	5	6	2	3	8
7	6	2	8	3	1	4	9	5
8	5	3	9	2	4	7	1	6
2	8	1	4	9	7	6	5	3
3	7	5	6	1	2	9	8	4
6	9	4	5	8	3	1	2	7

SOLVEIG VON SCHOULTZ-TÄVLINGEN 2017

Svenska folkskolans vänner utlyser Solveig von Schoultz-tävlingen 2017. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. SFV förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

TÄVLINGSREGLER

- Tävlingen står öppen för personer som vid tävlingstidens utgång fyllt 30 år.
- År 2017 gäller tävlingen noveller.
- Manuskriptet får omfatta högst 25 000 tecken (inklusive mellanslag).
- Novellen skall vara skriven på svenska.
- Tävlingsdeltagaren skall vara finländsk medborgare.
- Tävlingsdeltagaren får sända in endast ett bidrag till tävlingen.
- Man får inte delta i tävlingen, om man tidigare publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag.
- De som tidigare erhållit ett penningpris i Solveig von Schoultz-tävlingen får inte delta på nytt.

INSTRUKTION

- Numrera sidorna i ditt manuskript.
- Du tävlar anonymt - använd en pseudonym, som syns på varje manuskriptsida.
- Du kan antingen delta med ett pappersmanus, eller med ett elektroniskt manus (doc, docx, odf, pdf).

- Sänd ditt pappersmanuskript till: Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors. Sänd ditt elektroniska manuskript per epost till tavlingar@sfv.fi

- Märk din försändelse "Solveig von Schoultz-tävlingen".

Om du deltar med pappersmanus, bifoga i ett separat kuvert följande personuppgifter:

Namn, personnummer, fullständig adress, telefonnummer, e-post. Skriv på kuvertet endast din pseudonym och slut kuvertet.

Om du skickar in manuskriptet elektroniskt, bifoga personuppgifterna ovan i e-posten. En betrodd person på SFV:s kansli separerar dina riktiga personuppgifter från din pseudonym, och förmedlar endast det anonyma tävlingsbidraget till juryn.

NOTERA

- Tävlingsstiden tar slut den 18 april 2017 (poststämpel godkänns). Manuskripten returneras inte och förstörs en tid efter att tävlingsstiden gått ut. Författarna skall därför själva se till att ha egna kopior och säkerhetskopior på sina texter.
- Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersomnämningen meddelas om tävlingsutgången i mitten av augusti. Prisutdelning, och publicering av vinnarnamnen sker den 4 september 2017.
- Läs gärna våra Frågor och svar gällande litterartävlingarna på sfv.fi/solveig
- Om du har frågor, kontakta kanslichefens assistent **Camilla Nordblad**, tel. 045-1210864, camilla.nordblad@sfv.fi.

